

**HRVATSKA
VIDI,
DODIRNI,
UŽIVAJ**

ČUDESNA
PRIRODNA BAŠTINA
HRVATSKE

HRVATSKA
Hrvatska turistička zajednica

GRATIS

ČUDESNA PRIRODNA BAŠTINA HRVATSKE

Hrvatska nije velika zemlja, no ona je i mediteranska i srednjoeuropska, i planinska i nizinska, i primorska i kontinentalna. Iz toga se može naslutiti da Hrvatsku obilježava raznolikost i bogatstvo kao u mnogo većim europskim zemljama, odnosno da u njoj na razmjerno malom prostoru možemo pronaći krajolike koje bismo inače morali tražiti na udaljenim krajevima Europe i svijeta. Stoga Hrvatska po bioraznolikosti spada u prvih pet zemalja Europe, a pojedini njezini uži dijelovi u najbogatije prostore u svijetu.

Hrvatska ima razvedenu šumovitu obalu s mnoštvom otoka kao u južnim morima, očuvane stare mediteranske gradove s uskim ulicama i kamenim kućama kao u Italiji, ali i zelene primorske pašnjake sa suhozidima koji kao da su preslikani iz Irske. Gorske dijelove krase prostrani šumski prostori kao u Skandinaviji, romantična jezera, brze rijeke i slikovita planinska mjesta kao u Alpama, ali i surove krške goleti s dubokim klancima i kanjonima poput onih na Divljem zapadu Amerike. U širokim ravnicama nizinske Hrvatske ima prostranih očuvanih močvara koje inače možemo naći samo na krajnjem istoku Europe u Rusiji ili Ukrajini, dok brežuljkaste prostore krase vinogradi i srednjovjekovni dvorci i utvrde poput onih u Njemačkoj ili Austriji.

Najvrjedniji dijelovi prirodne baštine Hrvatske zaštićeni su u okviru 447 različitih zaštićenih područja ukupne površine 5 178 km² ili oko 10 posto kopnenе površine Hrvatske. Među zaštićenim su područjima najbitniji osam nacionalnih parkova (Plitvička jezera, Krka, Kornati, Brijuni, Mljet, Sjeverni Velebit, Paklenica i Risnjak), jedanaest parkova prirode (Kopački rit, Papuk, Lonjsko polje, Medvednica, Žumberak – Samoborsko gorje, Učka, Velebit, Telašćica, Vransko jezero, Biokovo i Lastovsko otočje) i dva stroga rezervata (Bijele i Samarske stijene na planini Bjelolasici te Rožanski i Hajdučki kukovi na Velebitu).

Na UNESCO-voj Reprezentativnoj listi nematerijalne kulturne baštine svijeta nalaze se Festa svetog Vlaha, čipkarstvo u Lepoglavi, na Hvaru i Pagu, godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastavštine, hvarska procesija Za Križen pjevanje i sviranje dvoglasja tijesnih intervala iz

Istre i Hrvatskog primorja, proljetna procesija Ljelja ili Kraljica iz Gorjana i umijeće izrade tradicijskih drvenih dječjih igračaka iz Hrvatskog zagorja. Hrvatska je među zemljama s najviše zaštićenih nematerijalnih dobara u svijetu, upisanih na UNESCO-ovu listu.

Osim nacionalnih parkova, parkova prirode i strogih prirodnih rezervata, Hrvatska štiti još 426 različitih manjih zaštićenih područja i objekata. Od toga je 78 posebnih rezervata (botaničkih, šumskih, geomorfoloških, hidroloških, ihtioloških, ornitoloških, morskih i zooloških), 38 park-šuma, 71 značajnih krajobraza i 104 spomenika prirode (geološki, geomorfološki, hidrološki, paleontološki i rijetki primjeri drveća). Posebno se štiti 135 spomenika parkovne arhitekture – arboretumi, botanički vrtovi, parkovi, pojedinačna stabla i skupine stabala. Zaštićeno je i ukupno 846 životinjskih vrsta (od čega 359 ptica i 74 sisavca), 809 biljnih vrsta i 314 vrsta gljiva.

Tri osnovne prirodne cjeline Hrvatske, nizinska, gorska i primorska, bitno se razlikuju po osnovnim obilježjima. Najveći dio zauzima plodna i dobro naseljena nizinska Hrvatska na jugozapadnom rubu velike Panonske nizine. Njezine su glavne prirodne odlike stoljetne hrastove šume naplavnih ravnica, brojne rijeke očuvanih izvornih tokova te bogat i raznolik biljni i životinjski svijet na tlu, u vodama i u zraku. Ipak, ovaj panonski prostor nije uvijek ravan jer se na obzorima ravnica redovito ocrtaju slikoviti vinorodni brežuljci i šumovite panonske gore, koje poput otoka strše u panonskom žitnom „moru”.

Za razliku od nizinske, gorska je Hrvatska mala i vrlo slabo naseljena, zbog čega je njezin okoliš najvećim dijelom očuvan u izvornom stanju. Njezinim gustim šumama bukve, jele i smreke caruju medvjedi, vukovi i risovi, a bistrim rijekama gospodare vidre i pastrve. Visine hrvatskih vrhova nisu alpske, ali su bijeli vapnenci često oblikovani tako da mogu biti inspiracija i najmaštovitijem kiparskom dlijetu. To je uvjetovano brojnošću krških fenomena, uslijed vapnenačkog sastava stijena svojstvenog upravo za Hrvatsku.

Bogatstvo površinskih krških oblika nastavlja se i u podzemlju s obiljem spilja, ponora, škrapa, dolaca, ponikava i drugih posebnih reljefnih oblika koje teško možemo pronaći drugdje u Europi. O važnosti hrvatskog krša najbolje govori činjenica da se u stručnoj literaturi za većinu ovih teško prevedivih naziva rabe upravo hrvatske riječi.

I konačno, kruna svega i ono što posjetitelje najviše privlači u Hrvatsku je njezino primorje. Hrvatska obala uz grčku ima najviše otoka i najrazvedenija je na Sredozemlju. Njezina je duljina 1 880 kilometara, a zajedno s obalama 1 244 otoka, otočića i hridi čak 6 278 kilometara. Koliko je tek raznolikih uvala, rtova, plaža i skrivenih detalja na toj obali, koju krasiti kristalna bistrina mora i šarolikost obala od surovih kamenitih strmina do prostora utopljenih u bujnu sredozemnu vegetaciju! Na njoj svaki posjetitelj, a pogotovo onaj u čamcu ili jahti, može pronaći svoj intimni kutak. Stoga krenimo na put, upoznajmo prirodne ljepote Hrvatske i čujmo ih da takve ostanu i budućim generacijama.

HRVATSKE TURISTIČKE REGIJE

Izdavač ne jamči apsolutnu točnost ovdje objavljenih informacija i ne snosi odgovornost uslijed eventualne netočnosti ili promjene tih informacija.

IZDAVAČ: Hrvatska turistička zajednica / ZA IZDAVAČA: Niko Bulić, mr. sc / UREDNICA: Slavija Jačan Obratov / TEKST: Prof. dr. sc. Zoran Klarić / IZRADA KARTE: Studio Bregant / KONCEPT-DIZAJN: Sergio Gobbo/Studio Gobbo, Grožnjan / FOTOGRAFIJE: Sergio Gobbo, Gosti fotografije: Plitvice/Kopački rit: Marin Topić; Podvodna fotografija: Daniel Frka, Arne Hodalić, Borut Furlan; Fotografije životinjskog svijeta: Tihomir Makovec, Boris Krstinić, Tomislav Šporer; Speleološke fotografije: Vlado Božić / LEKTURA: CIKLOPEA / PRIPREMA ZA TISAK: Comgraf Umag TISAK: RADIN PRINT, Zagreb, prosinac 2010.

2

3

ISTRA

Vrh Sredozemlja

Istarski se poluotok smjestio na samom vrhu Sredozemnog mora, gdje se ono najdublje uvlači u europsko kopno. Turistička je regija Istre, koju čini samo jedna županija, Istarska, veličinom jedna od najmanjih, ali je po posjećenosti prva turistička regija Hrvatske. Iako pri spomenu Istre mnogi prvo pomisle na brojne hotele i vrevu na plažama, Istra i u obalnom dijelu, a pogotovo u zaleđu, ima niz očuvanih prirodnih atrakcija i slikovitih krajolika. Zahvaljujući položaju na križanju raznolikih prirodnih i kulturnih cjelina, Istra se ističe i jedinstvenom kulturom, glazbom i gastronomijom, zbog čega je poznata i kao „čudesna i magična“ zemlja.

Započnimo šetnju čudesnom Istrom od samog početka hrvatske obale Jadranu u Savudrijskoj vali uz granicu sa Slovenijom. Krene-

mo li dalje zapadnom obalom Istre, nakon svega nekoliko kilometara na svojevrstan će nas način pozdraviti impozantan Savudrijski svjetionik. Visok je 36 metara, izgrađen početkom 19. stoljeća (2) i nalazi se uz najzapadniju točku cijele Hrvatske. Kao i mnogi drugi hrvatski svjetionici, danas je pretvoren u turistički smještajni objekt, koji posjetiteljima pruža mogućnost odmora u miru i osami. On nas na simboličan način poziva da krenemo u otkrivanje Istre i njezina tri čarobna dijela nazvana po boji koju uočavamo u krajoliku – „crvenu“, „sivu“ i „bijelu“.

„Crvena“ Istra zauzima uglavnom ravničarske prostore uz zapadne obale poluotoka uz koje se pružaju stari slikoviti priobalni gradovi, a ime je dobila po plodnim poljima crvenice. Ti su gradovi većinom smješteni na najistaknutijim rtovima, kao npr. Novigrad (1),

4

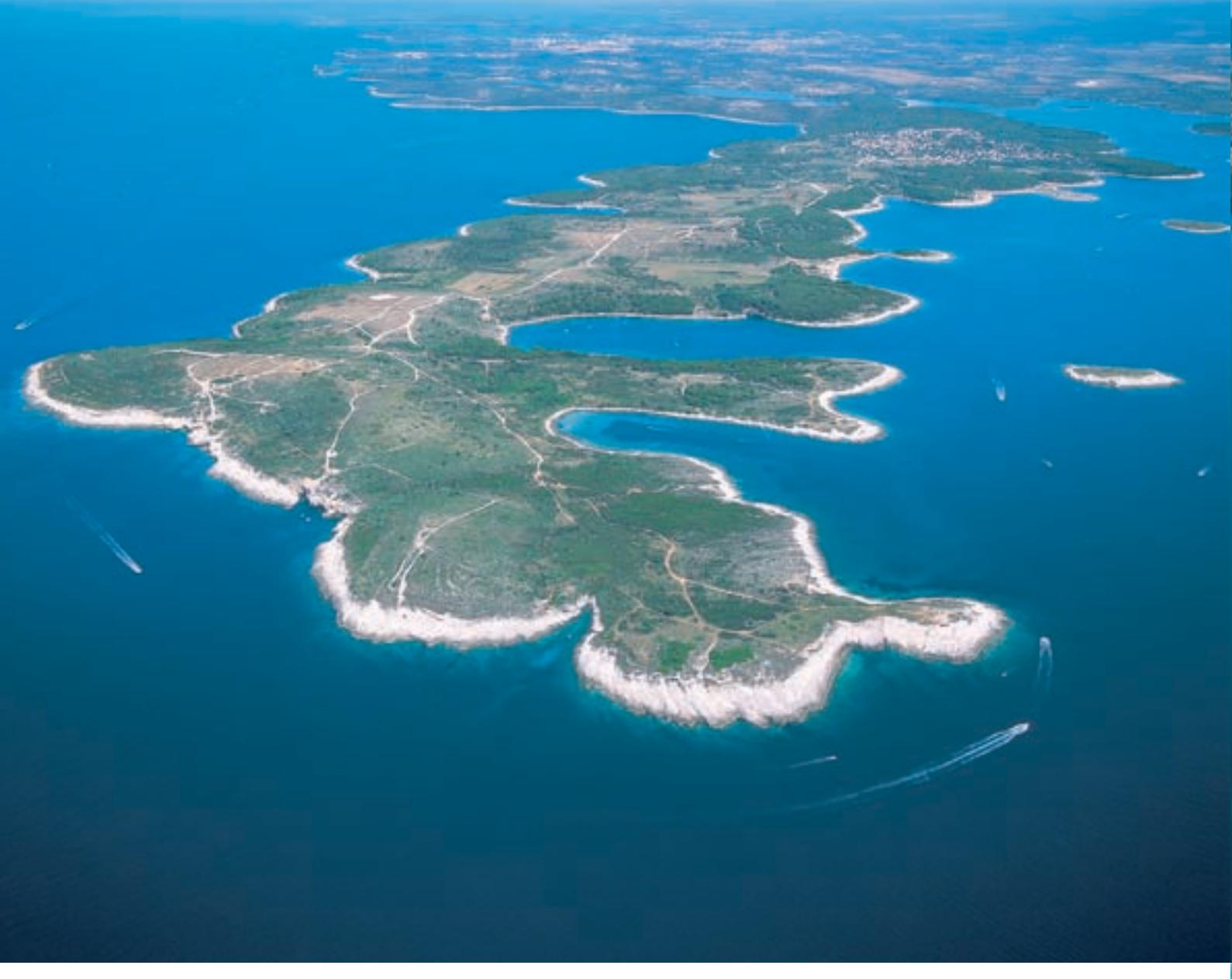

6

7

s izgledom očuvanim još od srednjeg vijeka. „Crvenu” Istru krase razvedene obale s mnoštvom otoka i otočića te raznolika vegetacija, u kojoj posebno mjesto imaju brojni maslinici (6). Radi zaštite prirode mnogi su dijelovi obale i pogotovo otoka i otočića sačuvani od najezde turista. Među njima su najljepši i najpoznatiji Brijuni.

„Siva” je Istra u središnjem dijelu poluotoka ime dobila po prevladavajućoj boji plodne zemlje fliša koju čini mješavina lapor, pješčenjaka, gline i vapnenca. Ljepota ovog dijela Istre nije u boji zemlje, nego u slikovitim brežuljkastim krajolicima ukrašenim lijepim gradićima i selima na vrhovima brda (5). Mnoga sela i gradiće krase slikovite crkvice poznate po maštovitoj arhitekturi, npr. crkva u Grožnjanu (4).

„Bijela” se Istra odnosi na sjeveroistočne dijelove poluotoka koje za-

uzimaju visoke planine Učka i Ćićarija. Ove su planine stoljećima odvajale Istru od susjednih dijelova Hrvatske, a njihov je krajolik zbog neprohodnosti očuvan u prirodnom stanju. „Bijela” je Istra ime dobila po bjelini vapnenačkih stijena koje se strmo obrušavaju prema unutrašnjosti Istre i istočnoj strmoj obali. Uz istočne obale stoga živi mnogo manje ljudi i ima manje turista nego na zapadnim obalama. U krajoliku „bijele” Istre ističu se impozantne vapnenačke stijene (7) i bajkovite gorske livade koje često šibaju snažni vjetrovi (3).

Jedan od najpoznatijih očuvanih i privlačnih dijelova obale u Istri je LIMSKI ZALJEV na središnjem dijelu zapadne obale Istre, koji se poput fjorda duboko usjekao u kopno (10). Zbog jedinstvenog je izgleda i očuvane vegetacije zaštićen kao značajni krajolik i morski rezervat. Nautičarima je pak osobito zanimljiv Rt Kamenjak južno

10

12

13

15

od Pule (8), kojega moraju zaobići žele li iz Istre skrenuti prema istočnoj obali Jadrana. Krenu li dalje istočnom obalom Istre, siguran vez uvijek mogu naći u dubokom Raškom zaljevu (9).

U posljednje vrijeme sve više privlači unutrašnjost Istre. Ona je poznata po lijepim krajolicima, očuvanoj prirodnoj vegetaciji (16) i brojnim krškim znamenitostima. Među njima posebno mjesto ima spilja Baredine kod Poreča (13) u kojoj se može vidjeti jedinstvena životinska vrsta – čovječja ribica (15). No

14

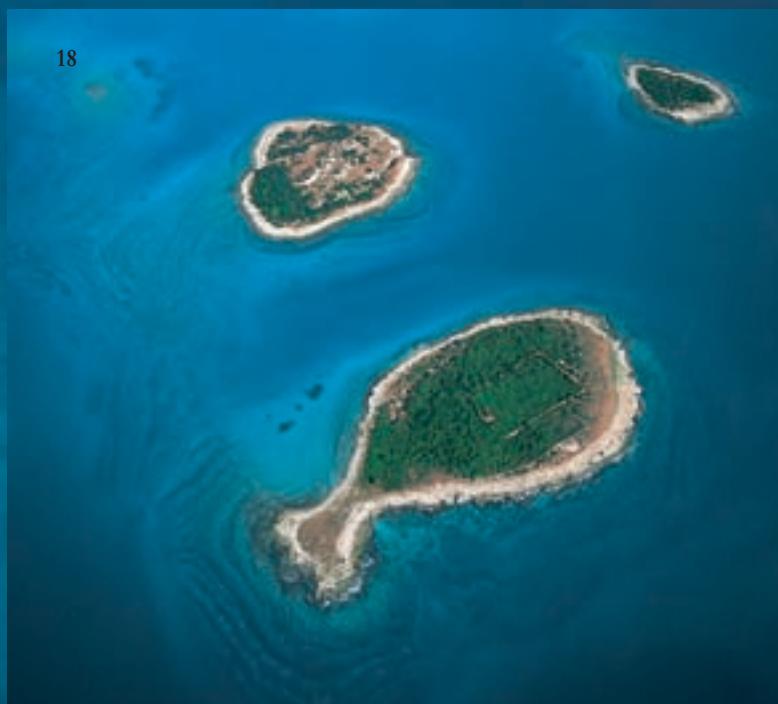

16

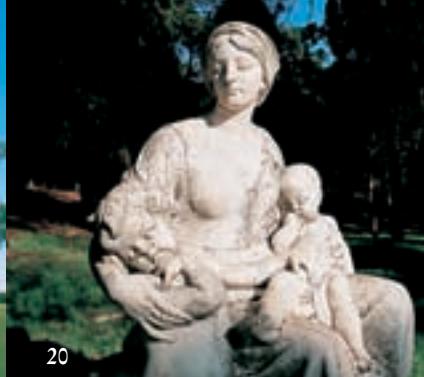
unutrašnja je Istra najviše poznata po dobroj hrani i vinu te očuvanoj autohtonoj građevinskoj baštini. Ova je specifična i u krajolik dobro uklopljena arhitektura najviše došla do izražaja u gradićima na pitomim brežuljcima, u kojima posjetitelji bučnih turističkih mjesta na obali mogu pronaći iskonski mir i osjetiti sklad čovjeka i prirode. Jedan je od takvih gradića Grožnjan, jednako lijep i ljeti (11) i zimi (14). Osobitost su zadržala i mala sela, kao što su Kotle (12), čije ime zorno govori o njegovu položaju (kotao).

19

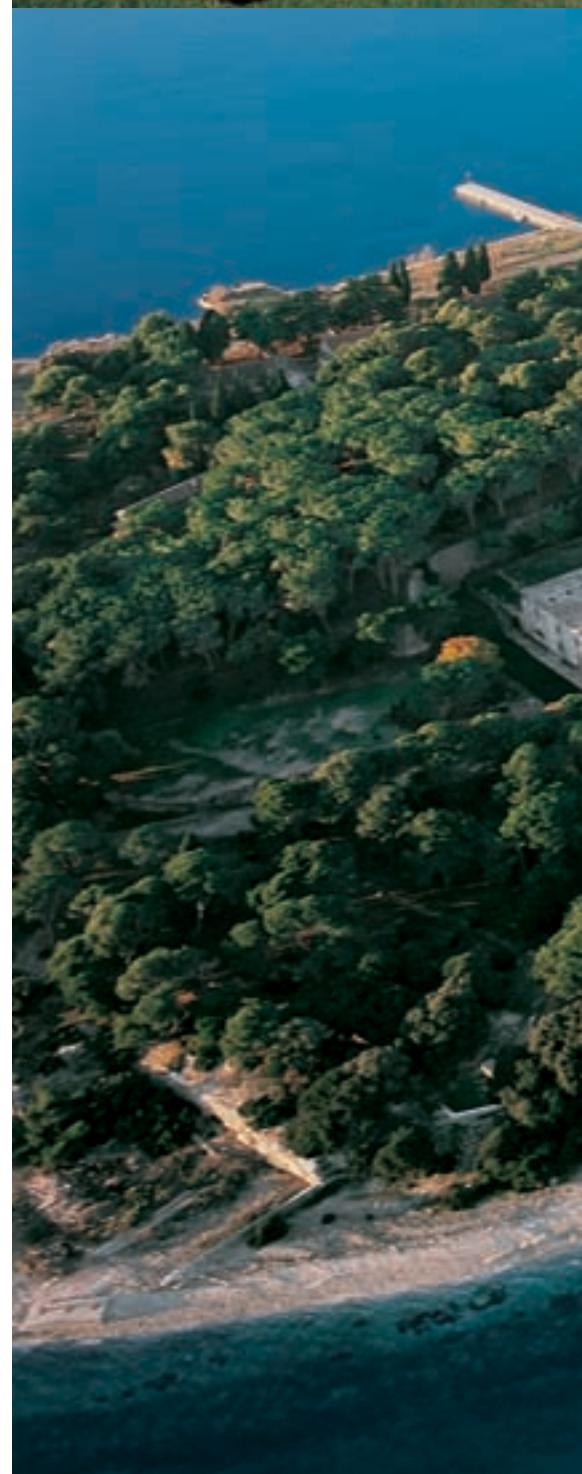
20

21

25

Ipak, najvrjedniji i najljepši dio prirodne baštine Istre je njezin jedini nacionalni park, BRIJUNI (17). Brijuni su otočna skupina koju čine dva veća i dvanaest manjih otočića uz jugozapadnu obalu Istre nedaleko Pule. Ukupna im je površina samo sedam četvornih kilometara, ali je zaštićeno i okolno more pa je cijeli nacionalni park površine 34 km². Brijunski su otoci poznati po razvedenosti otočja (18) i očuvanoj sredozemnoj vegetaciji, djelomično oblikovanoj kao pejsažni park (19). Otočje se ističe i vrijednom kulturnom baštinom iz rimskog i bizantskog razdoblja, a zbog iznimne ljepote Brijuni preko stotinu godina omiljeno ljetovalište svjetskih državnika i aristokracije.

Iako otoci nisu stalno naseljeni, zbog brojnih turističkih posjeta izletničkim brodićima sa susjednog kopna na njima tijekom godine danju stalno ima ljudi (22). Na Velikom Brijunu moguće je i smještaj u trima manjim hotelima, koji gostima pružaju ugodaj mira u prelijepoj prirodi nedaleko turističke vreve obližnje Pule. Tu se nalazi i najstarije golf-igralište u Hrvatskoj (25). Usprkos boravku velikog broja posjetitelja priroda je očuvana, o čemu svjedoči mnoštvo ptica selica koje ga rabe kao zimovalište.

Skoro polovinu otočja zauzimaju pejsažni parkovi i travnjaci, na kojima se ističu osamljena stabla crnike s „podrezanim” krošnjama (21). U vrijeme dok je na Brijunima bila rezidencija tadašnjeg predsjednika Jugoslavije Josipa Broza Tita, dio pejsažnog parka je uređen kao „Safari-park”. Njegovi su stanovnici pretežito egzotični biljojedi: slonovi, antilope, gazele, ljame i zebre (23).

Kultурno-povijesna baština Brijunskog otočja zbog svoje je iznimne vrijednosti također utjecala na proglašenje ovog prostora nacionalnim parkom. Osobito je bogata baština iz rimskog razdoblja, kad je u uvali Verige u prvom stoljeću postojala jedna od ljetnih rezidencija rimskih careva. O tome svjedoče i brojni očuvani kipovi (20). Još su bogatiji nalazi iz bizantskog razdoblja, kad je u uvali Dobrika izgrađen dobro utvrđen kastrum, u kojem se živjelo sve do 14. stoljeća (24).

U 19. stoljeću Austro-Ugarska Monarhija na otočju gradi impresivan sustav utvrda radi zaštite svoje glavne ratne luke Pule. Ove su utvrde očuvane do danas, a po dimenzijama i monumentalnosti prvorazredan su primjer fortifikacijskog graditeljstva u Europi (26). No za današnji je kulturni krajolik otočja ponajviše zaslужan austrijski industrijalac Paul Kupelwieser. On je krajem 19. stoljeća kupio otoke i uz pomoć čuvenog liječnika Roberta Kocha na otočju suzbio malariju, a početkom 20. stoljeća uobličio otočje u parkovno-turistički prostor.

22

23

1

2

3

KVARNER

Čvorište europskih ekosustava

Između Istre na sjeveru i Dalmacije na jugu hrvatske obale pruža se prostrani Kvarnerski zaljev. Ovaj se najveći hrvatski zaljev uvukao duboko između Istre i krševitih istočnih obala, a ulaz u njega zatvara pet većih i više manjih otoka. Na Kvarnerski je zaljev prirodno usmjeren i manji dio prirodne cjeline gorske Hrvatske, šumoviti Gorski kotar koji se naslanja s istoka na najveći kvarnerski grad i glavnu hrvatsku luku Rijeku.

Turistička regija Kvarner poklapa se s područjem Primorsko-goranske županije koja obuhvaća priobalno područje s brojnim otocima i gorsko područje s očuvanim prirodnim znamenitostima. Najbitniji među njima su Nacionalni park Risnjak na sjeveroistočnom šumovitom gorskому rubu ove regije i Park prirode Učka na njezinu sjeverozapadnom rubu prema Istri. Bogatstvo i raznolikost biljnog i životinjskog svijeta ovih parkova leže u činjenici da se prostor Kvarnera nalazi na jednom od glavnih čvorišta europskih ekosustava. Tu se dodiruju Sredozemlje i Srednja Europa, spajaju Alpe i Dinaridi, miješaju sredozemna i umjereno kontinentalna klima. Stoga je ovaj prostor i unutar sebe pun kontrasta.

4

5

6

7

8

9

10

11

13

14

16

Za obalni je dio Kvarnera, usprkos strmom reljefu, znakovita kultiviranost, čime se ovaj prostor bitno razlikuje od susjednih krševitih i divljih obala regije Lika – Karlovac prema jugu. I gorski se dio Kvarnera u povijesnoj pokrajini Gorski kotar dosta razlikuje od susjednih gorskih prostora, a osnovna su mu odlika reljefna dinamičnost, bogatstvo vode i izrazita šumovitost. Posebna su priča kvarnerski otoci, koji su dijelom pitomi i zeleni, a dijelom kameniti i surovi.

Zaputimo li se od Istre prema istoku, na putu do Kvarnera najprije će nas dočekati 1 400 metara visoka planina UČKA. Zaštićena je kao park prirode zbog očuvanosti krajolika te bogatstva biljnog i životinjskog svijeta uslijed posebnosti klime na prijelazu iz sredozemne u kontinentalnu.

Među glavnim se atrakcijama Učke ističu jedinstveni vapnenački reljefni oblici u predjelu Vrana (1) i na samom vrhu Učke. Njega krasiti stara kula (2), na kojoj se po tradiciji vole slikati planinari (8). S vrha Učke pružaju se nezaboravni vidici prema obližnjim otocima (3) i Opatijskoj rivijeri podno planine, koja svoje večernje svježine duguje zavjetrini bujnih šuma Učke. Vrhovi Učke često znaju biti okupani suncem, čak i kad se podno njezinih padina spusti magla, što stvara poseban ugodač (6).

Na Učki šetači i planinari (10) i usred ljeta mogu uživati u šetnji atraktivnim stazama bilo kroz svježe šumske predjеле (5) ili po vjetrovitom hrptu same gore (7). Tamo ih dočekuju i brojne druge zanimljivosti, kao što su mnogobrojne spilje (4) i kapelice koje pružaju zaklon od lošeg vremena (11). Najodvažniji posjetitelji zbog povoljnijih zračnih struja rado koriste vrhove Učke kao ishodište za let zmajevima (9).

Ipak, najveća prirodna znamenitost Kvarnera je njegov jedini nacionalni park, RISNJAK. Ovaj je šumoviti gorski masiv u Gorskem kotaru imao dobio po risu, svom najpopularnijem stanovniku. Površina nacionalnog parka je 64 km², a zbog čvorišnog položaja na prijelazu iz Alpa u Dinaride te iz Sredozemlja u Panoniju, na malom su području okupljene gotovo sve vrste šuma ovih prostora te mnoge biljne i životinjske vrste.

Ljubitelji prirode na Risnjak dolaze zbog ljepota planine, šume, voda i krša. Najviše je planinara koje osobito privlači prostor oko najvišeg vrha masiva (12). Vrh Risnjaka podjednako je atraktivan u sva godišnja doba, zimi kad ga prekrije snijeg (15), u proljeće kad se livade oko njega pretvore u cvijetnjake (19), ljeti kad pruža odmor od ljetnih vrućina u obližnjem priobalju i u jesen kad se šume kupaјu u različitim bojama (17). Bogati životinjski svijet ovoga nacionalnog parka osim „zaštitnika“ risa čine i smeđi medvjed (13), kuna (14) i puh (22). Risnjak je poznat i po veličanstvenim vidicima koji se pružaju prema otocima Kvarnerskog zaljeva i prema gorama u susjednoj Sloveniji (18) sve do Alpa.

U granicama ovoga nacionalnog parka nalaze se i prvi kilometri rijeke Kupe (20), koja ovdje počinje svoj 300 kilometara dug put

17

18

18

21

19

20

22

prema panonskim ravninama. U svom gornjem toku Kupa je brza i bistra rijeka s brojnim brzacima, zbog čega je popularna kod ljubitelja sportova na divljim vodama. Njezino snažno vrelo pod visokom stijenom (16) jedno je od najvećih i najljepših u Hrvatskoj. Rijetke se kuće lokalnih stanovnika odlikuju posebnom arhitekturom svojstvenom za Gorski kotar, s drvenim strmim krovovima (21) koji zimi štite od velikih količina snijega.

Povjesna je pokrajina GORSKI KOTAR osim po Nacionalnom parku Risnjak poznata i po zastrašujućim kanjonima, prštećim slavovima, brojnim spiljama te brzim i bistrim rijekama. Najposjećenija je atrakcija Vražji prolaz kod mjesta Skrad, čije ime zorno govori o njegovu izgledu (26).

Najviši se vrhunci Gorskog kotara ne nalaze u Nacionalnom parku Risnjak, nego na njegovom južnom rubu Gorskog kotara. Oko najvišega se goranskog vrha Bjelolasice (25) nalazi cijeli niz atrakcija: kamenita šumska divljina Bijelih i Samarskih stijena, brojne stare gradine na vrhovima gora i dr. Iako se 1 533 metra nadmorske visine ne čini mnogo, ovdje zbog obilja snijega i njegova dugog zadržavanja zimi vlada ugodaj kao u Alpama. Stoga se upravo podno Bjelolasice nalaze najbolji skijaški tereni u Hrvatskoj (23), a tu je smješten i Hrvatski olimpijski centar.

Najatraktivniji je dio planinskog masiva Bjelolasice strogi rezervat Bijele i Samarske stijene. On je izgledom sličan, ali šumovitiji od Rožanskih i Hajdučkih kukova na Velebitu, drugog od ukupno dva stroga rezervata u Hrvatskoj. Glavnu atrakciju rezervata čini niz neobičnih stijena (27) koje se poput bijelih otoka uzdižu iz okolnoga šumskog „mora“. Rezervat je poznat i po očuvanim gustim šumama (24) te brojnim endemskim biljnim vrstama, koje često rastu na nizu pogled nemogućim mjestima (28).

Usprkos nepostojanju nacionalnih parkova i parkova prirode, regija Kvarnera nudi mnogo čari i u svom primorskom dijelu, kojeg najviše posjećuju turisti. Prirodni se ljepotama ističu OTOCI KRK, CRES, LOŠINJ, RAB I PAG s pripadajućim otocima, od kojih je svaki na svoj način poseban. Dva najveća otoka Kvarnera i cijelog Jadranskog mora, Krk i Cres, razlikuju se u mnogočemu. Krk je blago valovit, većim dijelom kultiviran i dobro naseljen, a brdovit i slabu naseljen Cres prekrivaju uglavnom pašnjaci i makija. Rab se ističe razlikama između kamenite istočne i kultivirane zapadne strane, dok je zeleni Lošinj usprkos položaju na sjeveru Jadrana svojevrsna oaza skoro suptropske klime.

Priroda je najbolje očuvana na Cresu, čija se malena naselja ističu slikevitosti i divljim ugodajem (35), a brojni zaljevi, kao Punta Križa (37), kristalno čistim morem. Najveći prirodni ukras i jedinstveni fenomen otoka Cresa je slatkovodno Vransko jezero (36). Duboko

24

25

26

27

28

30

33

34

je čak 80 metara i sadržava oko 200 milijuna kubičnih metara otočanima toliko potrebne vode. Stoga je pristup jezeru strogo zabranjen pa se u njegovoj mističnoj ljepoti može uživati samo pogledom s visoka s glavne otočke ceste. Simbol Cresa je bjelogлавi sup, jedna od najvećih europskih ptica (34), koja staništa ima na njegovim okomitim stjenovitim obalama, zaštićenim kao ornitološki rezervat.

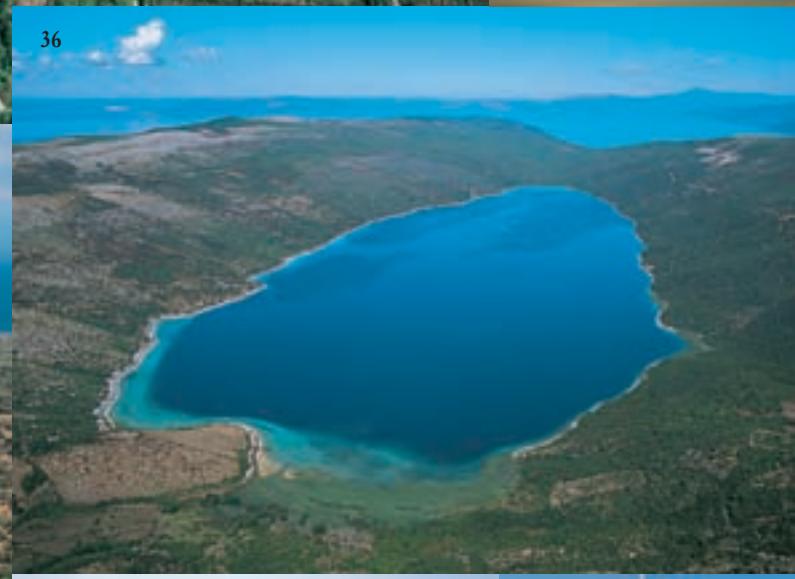
Južno od Cresa nalazi se otok Lošinj, najposjećenije turističko odredište na Kvarneru. No njegov je gorski dio oko vrha Osoršćice ostao posve očuvan (30) pa je stoga omiljeno izletište za turiste (33) koji se žele odmaknuti od vreve na obali. More oko Lošinja poznato je i po brojnim jatima dupina (32), koji su ovdje zaštićena vrsta. U neposrednoj blizini Lošinja i nekoliko lijepih malih otoka dostupnih samo pješacima i biciklistima (38). Očuvanim iskonskim ugodajem i svojstvenom arhitekturom ističu se Unije (31), dok je Ilovik (29) poznat kao omiljeno odredište nautičara.

32

35

36

37

38

2

3

4

5

6

7

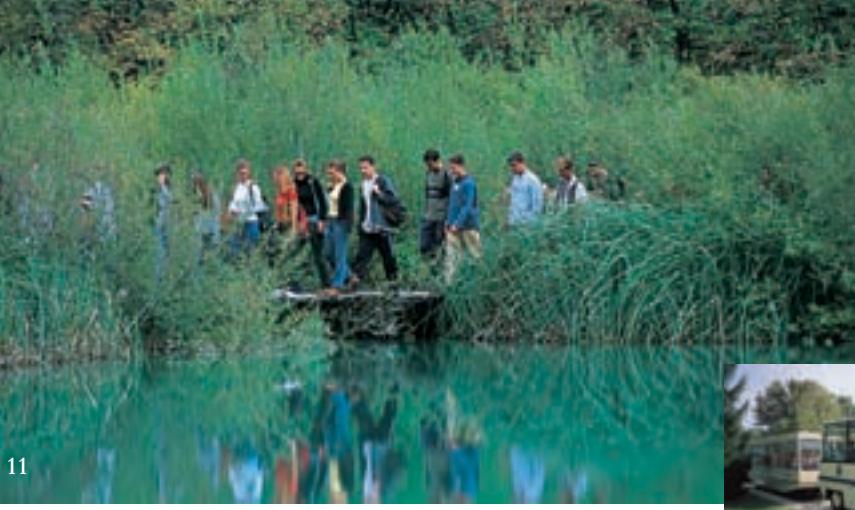

8

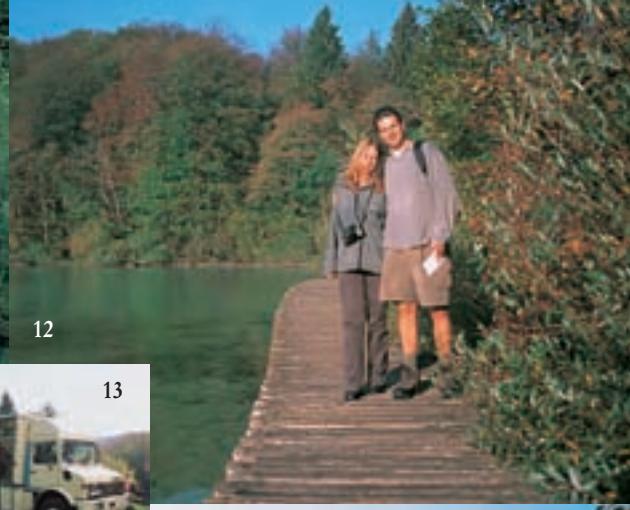

9

11

12

13

14

15

16

17

LIKA – KARLOVAC

Najbogatiji dio Hrvatske po prirodnoj baštini

Najrjeđe naseljeni dio Hrvatske pruža se između obalnih regija Kvarnera i Dalmacije s jedne i unutrašnje panonske Hrvatske s druge strane. Ovaj prostor obuhvaća najveći dio prirodne cjeline gorske Hrvatske, cijelu povijesnu pokrajину Liku, manji dio Gorskog kotara i mali dio priobalja podno gore Velebita s dijelom otoka Paga. U ovu cjelinu spada i dio panonske Hrvatske oko grada Karlovca, kao bitne prometne točke od koje kreću svi glavni putevi iz unutrašnjosti Hrvatske prema moru. Možemo zaključiti da je regija Lika – Karlovac najveća od svih regija koje izlaze na Jadransko more.

Turističku regiju Lika – Karlovac čine dvije hrvatske županije: Ličko-senjska i Karlovačka. Ličko-senjska županija je od svih hrvatskih županija najveća, ali i najslabije naseljena jer obuhvaća izrazito krševito gorsko područje i surovo priobalje podno najprostranije hrvatske planine Velebita. Ni Karlovačka županija nije osobito napučena jer obuhvaća prirodno škrtiji i krševitiji dio panonske Hrvatske najbliži gorjima, ali i dio gorske Hrvatske. Regija Lika – Karlovac poznata je po obilju krških fenomena i u svjetskim razmjerima iznimno visokoj bioraznolikosti, pa je razumljivo da je od svih dijelova Hrvatske upravo ona najbogatija prirodnim znamenitostima.

Tu se nalaze dva (Plitvička jezera i Sjeverni Velebit) od ukupno osam nacionalnih parkova, veći dio daleko najvećega hrvatskog parka prirode Velebit, jedan strogi rezervati kao najstroži oblik zaštite prirode u Hrvatskoj (Hajdučki i Rožanski kukovi) te cijeli niz drugih manjih zaštićenih područja. Njihova je zajednička površina veća od površine zaštićenih područja u svim ostalim županijama zajedno pa se ova regija smatra svojevrsnim plućima cijele Hrvatske. Uz krševitost i dinamičnost reljefa, na ovu su situaciju utjecali i povijesni razlozi, jer je zbog stalne izloženosti ratnim pustošenjima ovaj prostor mnogo slabije naseljen od ostalih dijelova Hrvatske.

Regija Lika – Karlovac je unutar sebe iznimno raznolika. Njezin obalni dio i otok Pag obilježava surovost i strmina, ali i skonska prirodna ljepota, a gorsku pokrajину Liku prostranstvo njezinih krških polja te monumentalnost i divljina pejsaža. Za karlovačko je područje znakovito obilje vode (čuvene četiri rijeke Kupa, Korana, Dobra i Mrežnica) i kontrasti između šumovitih i divljih gora na jugu i pitomih panonskih ravnica na sjeveru.

Upravo na poveznici Like i karlovačkog područja nalazi se najveći biser ove regije, a po mnogima i najveći biser cijele hrvatske prirodne baštine, Nacionalni park PLITVIČKA JEZERA (1). Ona su najpoznatiji hrvatski nacionalni park i jedini prirodnji lokalitet na Popisu svjetske baštine UNESCO-a od ukupno sedam takvih lokaliteta u Hrvatskoj.

Glavnu atrakciju ovog u svijetu jedinstvenog parka čini 16 malih jezera međusobno povezanih slapovima nastalih taloženjem sedre, posebne vrste vapnenca. Nacionalni park obuhvaća i izvorišni dio rijeke Korane u prostoru okruženom gustim šumama bukve, jele i smreke. Krasi ga i više spilja, izvora, cvjetnih livada, a među многим očuvanim životinjskim vrstama ističe se smedji medvjed.

Popularnosti ovog parka pridonosi i uporaba specijalnih vozila za prijevoz posjetitelja, panoramski „vlakići“ (13) i bešumni elektrobrodovi (5). Ne zna se je li Park ljepši u proljeće kad se rascvjeta cvijeće na njegovim livadama i zazeleni šuma (3), za odraza jesenskog šarenila boja (2) u jezerskim zrcalima (7) ili za zimskog mira ledom sputanih vodopada i okolnog drveća u snježnom krajoliku (6)! Sustavom staza posjetiteljima je omogućen prilaz brojnim slapovima (8), kao i do stijenama obrubljenih obala jezera (4), čija intenzivna zelena boja mami poglede znatiželjnih turista (9).

Plitvička se jezera dijele na veća Gornja jezera šumovitih i blažih padina te manja Donja jezera smještena u surovom i stjenovitom kanjonu. Najviše se jezero nalazi na 637, a podnože najnižeg slapa Sastavci, ispod kojeg počinje teći rijeka Korana (10), na 503 metra nadmorske visine. Taj 134 metra visok raspon rastročen je u bezbroj većih i manjih slapova, koji neprestano mijenjaju svoj izgled i visinu.

Posjetiteljima je pristup slapovima omogućen posebnim stazama na drvenim mostićima (11 i 12), koje osim što su ugodne oku, čuvaju tvorca Plitvičkih jezera, sedru, osjetljivu na korake ljudskih nogu. Sedra je poseban oblik mekane i šupljikave stijene koja nastaje tako što voda u krškim područjima uz pomoć mikroorganizama, alga i mahovina izlučuje otpunjeni vapnenac.

Među Plitvičkim je jezerima najviše Pročansko jezero, pa se tu ne čuje huk slapova, a zbog udaljenosti od glavnih pješačkih tokova, priroda je

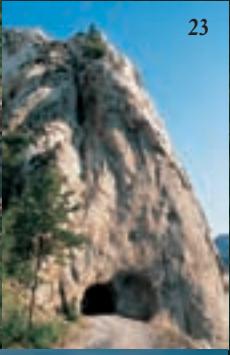
22

25

25

23

24

26

27

očuvana u posve prirodnom stanju (14). Za razliku od Prošćanskog jezera u vrlo „zelenom“ okruženju, za okoliš kanjonskih Donjih jezera svojstvene su bijele vapnenačke stijene (15).

Osim inspirativnog užitka u nepatvorenoj ljepoti, zadatak svakoga nacionalnog parka je i pouka o temeljnim prirodnim vrijednostima. To pružaju mnogobrojne interpretacijske ploče i materijali koji se mogu pribaviti u objektima Parka izgrađenim od prirodnih materijala svojstvenih za ovaj kraj. To su najčešće drvo (16), a dijelom i kamen, kao u slučaju upravne zgrade Parka (17).

Drugi veliki prirodni biser regije Lika – Karlovac je veličanstveni VELEBIT, najveća i prirodnim znamenitostima najbogatija hrvatska planina. Zaštićena je kao park prirode i s čak 2 000 četvornih kilometara površine daleko je najveće zaštićeno područje Hrvatske. Unutar parka prirode nalazi se cijeli niz manjih zaštićenih područja, uključujući i dva nacionalna parka: Sjeverni Velebit u području regije Lika – Karlovac i Paklenicu u Dalmaciji. Na ovoj planini postoji cijeli niz prirodnih znamenitosti koje pripadaju onom najvrjednijem što Hrvatska ima, stoga je čitava, oko 150 kilometara duga, planina zaštićena i kao Svjetski rezervat biosfere UNESCO-a, zasad jedini u Hrvatskoj. Velebit je najznamenitija hrvatska planina i po bogatstvu biljnog i životinjskog svijeta, kako po ukupnom broju vrsta tako i po broju endema.

Velebit ima dva lica – surovu golet na primorskoj strani (18) i nepregledne šume na kontinentalnoj strani (22 i 24). Među bezbrojnim se ljepotama Velebita osobito ističu raznoliki reljefni krški oblici, kao što je bizarna figura Stapina, okomiti zaobljeni obelisk visok stotinjak metara (20). Ima tu i mnogo dubokih ponora i spilja, divljih kanjona, brzih rijeka, a nadasve jedinstvenih i katkad zastrašujućih vizura divlje i neukroćene prirode (19).

Cijeli niz zanimljivih prirodnih znamenitosti na Velebitu postoji i izvan dvaju nacionalnih parkova. Među njima se ističe središnji dio planine oko Baških Oštarija, slikovitog mjesa na planinskom prijevoju ispod impozantnog grebena Kize (21), do čijeg podnožja vodi staro slikovita cesta (23). U Baškim se Oštarijama nalazi i jedan od rijetkih hotela na planini (26), koji je zbog udobnosti i topline idealno polazište za pješačke pohode.

Najbolja razdoblja za posjet Velebitu su kasno proljeće, rano ljeto i rana jesen, kad njegove otvorene livade (27 i 31) i surove stijene (32) ne obasjava užareno sunce. I zimi je Velebit privlačan, ali se njegovim vjetrom šibanim zasnježenim padinama preporučuje pohod samo najiskusnijim planinarima (25). Ljubitelje prirode na Velebit privlači i bogati biljni i životinjski svijet (29 i 30) te očuvana ruralna arhitektura u rijetkim planinskim selima i zaseocima (28).

Po jedinstvenosti se krajolika i bogatstvu biljnog i životinjskog svijeta najvrjedniji dio Velebita odnosi na područje Nacionalnog parka SJEVERNI VELEBIT. On zauzima površinu od svega 109 četvornih kilometara na vršnom području krajnjega sjevernog dijela planine, gdje se nalazi niz iznimnih atrakcija: krške forme Hajdučkih i Rožanskih kukova, botanički vrt u prirodi i duboka Lukina jama. Upravo zato hrvatski planinari ovaj prostor smatraju najvećim draguljem među hrvatskim gorama.

Rožanski i Hajdučki kukovi, nepregledan skup stjenovitih vrhova raznolikih bizarnih oblika (kukova), visokih i do 200 metara, smješteni su u srcu

34

33

36

38

4

39

35

40

46

47

48

49

54

55

56

58

59

nacionalnog parka. Ovaj je jedinstven stjenovit krajolik zaštićen kao strogi rezervat, što čini najstroži oblik zaštite prirode u Hrvatskoj. Usred Hajdučkih kukova, na 1 475 metara nadmorske visine, nalazi se Lukina jama. Njezino je dno na svega 83 metra nadmorske visine, tako da je po ukupnoj dubini od 1 392 metra osma u svijetu. Usprkos ambijentu surove gorske kamene divljine, kroz Rožanske je kukove majstorski tridesetih godina dvadesetog stoljeća izgrađena staza. Po inženjeru Anti Premužiću, zaljubljeniku u Velebit koji ju je gradio, nazvana je Premužićevom stazom (33 i 41). Ova se staza smatra najljepšom pješačkom stazom u Hrvatskoj, a čuvena je po tome što i posjetiteljima sa skromnijom fizičkom kondicijom (34) omogućuje bezopasno kretanje rubom gorostasnih stijena i strmolagavih provalija. S nje se pružaju prekrasni vidici prema moru i kvarnerskim otocima (40).

Osim kukova, uz stazu se pruža niz drugih zanimljivih krških oblika, osobito jama i ponora (38 i 39). Podno staze pruža se beskrajno zelenilo prašume Štirovače (36), za koju se zbog prostranosti, tamne boje visokih crnogoričnih stabala i izoliranosti vezuju brojne mračne legende u okolnim selima. Sjeverni se Velebit ističe i brojnim endemskim biljnim vrstama, među kojima je najpoznatija velebitska degenija, svojevrstan simbol planine (37). Ima tu i brojnih rijetkih životinjskih vrsta, kao što je sova ušara (35).

Glavno sjedište izletnika i planinara koji posjećuju Nacionalni park Sjeverni Velebit nalazi se podno vrha Zavižana, gdje se nalazi istoimeni planinarski dom (54 i 56). Do njega vode šumske ceste s primorske i kontinentalne strane planine. U neposrednoj je blizini Zavižana ureden Velebitski botanički vrt (44), jedinstven u svijetu zbog smještaja na rubovima duboke krške jame. Na dnu se te jame

60

61

62

63

64

65

66

68

69

70

zbog nedostatka sunca katkad i ljeti može naći snijega.

Odmah uz Velebitski botanički vrt nalazi se ishodišna točka Premužićeve staze (51), koja je dijelom uređena i ograđena kamenjem (42), dijelom se probija kroz kameniti krš (43), a gdjegdje jednostavno prelazi preko brojnih velebitskih livada. Jedini su svjedoci civilizacije uz ovu stazu rijetke crkvice (45) i skloništa za planinare skladno uklopljena u krajolik (47).

Neponovljivi su vidici s Premužićeve staze prema šumovitoj unutrašnjosti (53) i još više prema moru i otocima (52 i 55) osobito atraktivni u smiraj dana (50). Uz mogućnost jednostavnog uživanja u šetnji (46) i ovjekovječivanja jedinstvenih prizora divlje prirode (48), posjetiteljima se pružaju i druge mogućnosti rekreacije, npr. jahanje u šumovitom podnožju Parka (49).

S kontinentalne se strane Velebita pruža LIKA, stara povjesna pokrajina ponosnih gorštaka i ratnika. Osim Plitvičkim jezerima i Velebitom, Lika se ponosi i slikovitom Gackom dolinom kod grada Otočca. Zbog njezine ljepote i vrijednosti, autocesta Zagreb – Split je, umjesto kroz dolinu, izgrađena na njezinom južnom planinskom rubu, odakle se pružaju jedinstveni vidici na ovaj prirodni biser.

Gacka je dolina poznata kao jedno od najboljih lovišta za pastrve u svijetu i stoga je nezaobilazno mjesto posjeta svakoga strastvenog ribolovca. Rijeku Gacku (61 i 63) i slikovita jezera uz nju (60) odlikuju intenzivna zelena boja, slikovita naselja s kućama smještenim uz samu vodu (62) i šumovit okolni krajolik (64). Lika nudi i niz drugih ljepota, osobito oko jezera Kruščica južno od Gacke doline (57 i 65). Slikovitošću se ističu i lička sela sa svojstvenim trijemovima (66), brojnim kulama kao simbolima ratničke prošlosti (59) i crkvama koje dominiraju u krajoliku (58).

Primorska strana Velebita gleda prema otocima Rabu i PAGU, čiji sjeverni dio pripada regiji Lika – Karlovac.

71

72

76

77

78

Onome tko s kopna prilazi ovim otocima oni izgledaju kao kamene pustinje, a onoga tko dolazi s mora dočekuju uvijek zelene šume i bujna makija, kao kod Luna na Pagu (67). Za golet na kontinen-talnoj strani Paga (68 i 70) krivac je snažni vjetar bura što se spušta s moćne planine Velebita na kopnu. No, zato duboki zaljevi otoka Paga (69) kriju u sebi niz lijepih šljunčanih plaža okruženih čistim i kristalno plavim morem.

Konačno, najsjeverniji dio regije Lika – Karlovac na prijelazu prema Panonskoj nizini sasvim se razlikuje od Like i od susjednih ravniciarskih dijelova Središnje Hrvatske. Tu se nalaze četiri čudesne rijeke, KUPA, DOBRA, KORANA I MREŽNICA, koje iz visokih krševitih gora teku prema Panonskoj nizini. One se spajaju u gradu Karlovcu, zbog čega se on rado kiti nazivom „grad na četiri rijeke“. Karlovačke su rijeke pune slapova i brzaca, kao u Rastokama u gradiću Slunju na ušću Slunjčice u Koranu (75) ili u samom Karlovcu na ušću Mrežnice u Koranu (71). Korana je i usred grada Karlovca čista i bistra (72) jer joj vodu donose Plitvička jezera, a uz njezin tok nema industrije koja bi mogle narušiti kvalitetu vode. Stoga se uz Koranu uvijek mogu naći ribolovci (73), a čistoća vode prija i patkama koje krase njezine površine (74).

Čista je i najveća rijeka ovog područja Kupa, koja od Karlovca teče ravnom dolinom prema Sisku i utoku u rijeku Savu. Rijeka Dobra ističe se ljepotom, bistrinom (76) i impresivnim kanjonom. Poznata je i po ponoru u gradiću Ogulinu, za koji se vezuju legende o vješticiama koje se okupljaju oko impresivnog Kleka, kolijevke hrvatskog planinarstva (77).

No, po mnogima je ipak najljepša najkraća karlovačka rijeka, Mrežnica, jer se duž cijelog njezina toka, najvećim dijelom u kanjonu, jedan za drugim nižu vodopadi jedan ljepši od drugoga, nastali na sedrenim barijerama kao i Plitvička jezera. Stoga je veći dio Mrežnice (78) zapravo niz malih jezera povezanih slapovima, uz koja se nižu slikovita prirodna kupališta.

73

74

75

2

3

4

SREDIŠNJA HRVATSKA

Između Alpa, Dinarida i Panonske nizine

Na regiju Lika – Karlovac naslanja se turistička regija Središnje Hrvatske u unutrašnjosti zemlje. Sa zapada je obrubljuju najniži obronci Alpa koji se upravo ovdje gube u brežuljkastim prostorima, a s juga krševito Dinarsko gorje. Prema istoku se Središnja Hrvatska širi prema plodnoj Panonskoj nizini u dolinama Save i Drave. Ovo je najveća turistička regija Hrvatske koju čini čak sedam županija (Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Međimurska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska i Sisačko-moslavačka), koje poput prstena okružuju glavni grad Hrvatske, Zagreb, u središtu regije.

6

7

9

8

10

11

12

13

14

U Središnjoj Hrvatskoj zbog gušće naseljenosti nema nacionalnih parkova, ali tu se nalaze dva atraktivna parka prirode, Lonjsko polje i Žumberak – Samoborsko gorje, i dio najposjećenijega hrvatskog parka prirode Medvednica vezanog za grad Zagreb. U Središnjoj se Hrvatskoj mogu naći posljednje očuvane srednjoeuropske močvare, može se uživati u ribolovu na bistrim rijekama, lutati slikovitim vinorodnim krajolikom ili odmarati tijelo i dušu šetnjom po šumovitim gorama.

Osobito velik dar prirode ovog dijela Hrvatske su brojne rijeke, čiji su tokovi najvećim dijelom ostali u prirodnom stanju. To uključuje i najdulju hrvatsku rijeku Savu, na čijim obalama osobito uživaju brojni ribići (5). Slični se krajolici mogu pronaći i na drugim većim rijekama, kao što su Drava, Kupa ili Una (1), uz čije se obale smjestio stari grad Hrvatska Kostajnica (3). Središnja je Hrvatska poznata i po brojnim vinorodnim brežuljcima, osobito u povijesnoj pokrajini Hrvatsko zagorje (2), a ima tu i nekih sasvim posebnih zanimljivosti, kao što su Đurđevački pijesci, posljednji ostatak nekoć prostranih pješčara Panonske nizine (4).

Najveći park prirode u Središnjoj Hrvatskoj je LONJSKO POLJE u dolini Save istočno od Zagreba. Imat će površinu 506 km² i jedna je od najvećih očuvanih europskih močvara, zaštićena Ramsarskom konvencijom kao močvara svjetskog značaja. Park pruža ugodaj tišine i romantičnog mira (8) velikih močvarnih prostranstava. Uz mirne

vode prekrivene lopočima (10) prostiru se iskonske hrastove šume, osobito lijepo u smiraj dana (11).

Najveće su bogatstvo Lonjskog polja ptice, kojih ima čak 250 vrsta. Ima tu mnogo malih ptica (13 i 14), raznih vrsta pataka (9), ali su njegovi najpoznatiji stanovnici ipak rode (7), koje se vole gnijezditi na krovovima slikovitih drvenih seoskih kuća. Jedno je od tih sela, Čigoć, proglašeno stoga 1994. godine prvim europskim selom roda. Vode Lonjskog polja privlače i druge životinje, kao što su zmije (12), s time da je ovdje manje opasnih otrovnica nego na krševitom jugu Hrvatske.

U dolini Kupe postoji još jedan prostor sličnih obilježja, ptičji rezervat Crna Mlaka, također zaštićen Ramsarskom konvencijom. Ribnjaci Crne Mlake (6 i 15) imaju posebno mjesto jer čine oazu ptičjeg svijeta u neposrednoj blizini velikoga grada Zagreba.

Zapadno od Zagreba nalazi se Park prirode ŽUMBERAK – SAMOBORSKO GORJE. On je sasvim drukčiji od Lonjskog polja jer obuhvaća izrazito gorovito područje Žumberačke gore kao najviše planine cijele kontinentalne Hrvatske. Ističe se krškim fenomenima netipičnim za prostore uz Panonsku nizinu, dubokim kanjonima, bistrim rječicama punim slapova (16) i prostranim cvjetnim livadama.

Osobitost Žumberka je i što ovdje i na višim dijelovima gore žive ljudi u slikovitim selima na strmim brežuljcima (21). Većina su sta-

19

16

17

novnika potomci čuvenih hrvatskih čuvara mora, uskoka iz grada Senja na obalama Kvarnera. Kako je dio njih grkokatoličke vjere, žumberačka sela krase brojne slikovite crkvice (22), uključujući i najviši vrh Žumberačke gore, 1102 metra visoku Svetu Geru (19). Katkad možemo jednu do druge pronaći rimokatoličku i grkokatoličku crkvu, kao u seocu Dojutrovici (20).

Podnožje Žumberka – Samoborskog gorja je pitomije, osobito vinorodno područje Plešivice (18). Za Samoborsko su gorje znakoviti i trsovi loze skladno uklopljeni u krajolik (17) te brojne gradine na okolnim brdima, kao što je stari Samobor (23).

Najznamenitije brežuljkasto područje Hrvatske je HRVATSKO ZAGORJE, slikovita povjesna pokrajina sjeverno od Zagreba. Na zagorskim je brežuljcima raštrkano mnogo dvoraca i crkva, a na šumovitim se gorama uspinju brojne stare gradine. Posjetitelji ovdje mogu uživati u bajkovitim krajolicima, penjati se na vrhove šumovitih gora ili se kupati u brojnim toplicama. Među brojnim dvorcima posebno mjesto ima Trakošćan (24), u kojem se nalazi jedinstveni muzej s bogatom zbirkom oružja i starog pokućstva. Zbog ljepote i položaja iznad tihog jezera okruženog šumom, područje Trakoščana ima status zaštićenog krajobraza.

U Hrvatskom se zagorju nalazi i najznamenitiji zaštićeni paleontološki lokalitet u Hrvatskoj: nalazište neandertalskog čovjeka kod Krapine. Uz nalazište je uređen muzej s prikazima neandertalskog čovjeka na otvorenom (27), a o važnosti tog nalazišta govori podatak da se u siječnju 1996. godine našlo na naslovniču čuvenog magazina „National Geographic“. U mjestu Gornja Stubica nalazi se pak najpoznatije zaštićeno stablo u Hrvatskoj: preko 400 godina stara lipa (30), pod kojom je 1573. godine seljački vođa Matija Gubec okupljaо svoje istomišljenike za bunu protiv feudalaca.

20

21

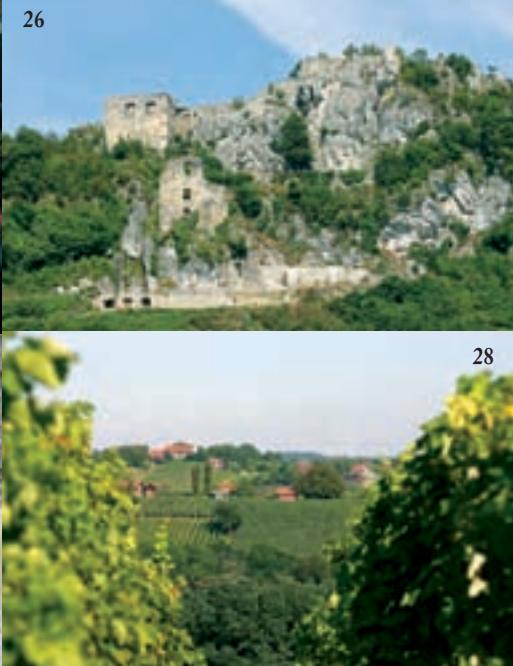

23

22

Osnovna predodžba tipičnoga „zagorskog” krajolika uključuje pi-tome brežuljke s voćnjacima i vinogradima, ukrašenim tipično zagorskim „klopotcima” za plašenje ptica (29). Jedno od takvih mesta je i Vinagora s imozantnom crkvom na vrhu brda (25), s koje se pružaju veličanstveni vidici na okolne vinorodne brežuljke. Ovakvih krajolika ima i u drugim pokrajinama Središnje Hrvatske, npr. u najsjevernijem Medimurju, poznatom po kvalitetnim vinima (28). Na vrhovima se gora često prostiru gradine iz srednjeg vijeka, kao što je Kalnik kod grada Križevaca (26).

1

2

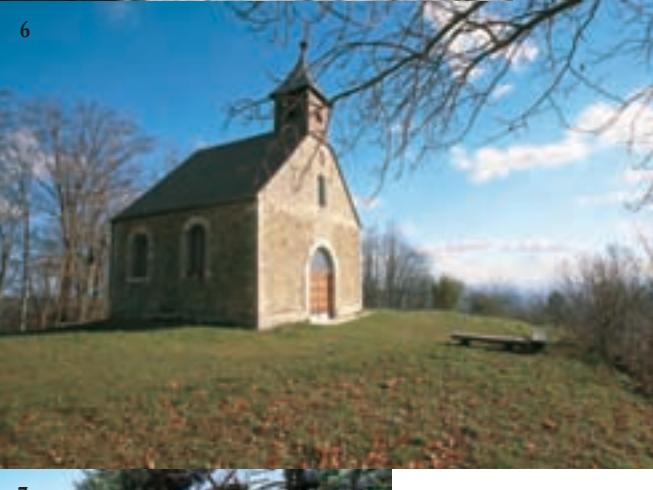
GRAD ZAGREB

Metropola okružena zelenilom

Malo se koja europska metropola može podići tolikim obiljem raznolikih atraktivnih krajolika i očuvanih prirodnih prostora u neposrednoj blizini grada kao hrvatski glavni grad Zagreb. U neposrednoj blizini grada su planina Medvednica i vinorodni brežuljci u njezinu podnožju, očuvane močvare i jezera s boga-

tim ptičjim svijetom te brojni dvorci okruženi bujnim pejsažnim parkovima. Izvan Zagreba na manje od sat vremena vožnje su i krševita Žumberačka gora, slikovita regija Hrvatsko zagorje, četiri rijeke karlovačkog kraja, raznom divljači bogata lovišta i brojne druge znamenitosti.

Kao i mnogi drugi glavni gradovi država, i Grad Zagreb čini posebnu administrativnu jedinicu (županiju), pa tako i turističku regiju. Ona uz izgrađeno gradsko područje uključuje i pripadajuće „zeleno“ okruženje pa je dio grada na njegovoј sjevernoj strani i Park prirode Medvednica. Na južnom i istočnom rubu grada pruža se nizina uz

rijeku Savu sa slikovitim selima, a na krajnjem jugozapadu gradskog područja sve do rijeke Kupe zeleni vinorodni brežuljci Vukomeričkih gorica.

U tom zelenilu glavno mjesto zauzima MEDVEDNICA, kao jedinstven primjer skoro potpuno očuvanog okoliša u sastavu velikog grada. Gorski masiv Medvednice prekriven gustim šumama bukve (3), hrasta, kestena i jele stoga je najomiljenije izletište Zagrepčana i njegovih gostiju. Po Medvednici vodi mnogo pješačkih staza, kako onih „lakših”, opremljenih klupama i poučnim sadržajima, tako i težih za fizički spremnije planinare. Za one najljepnije postoji žičara

koja vozi izravno iz grada do najvišeg vrha gore.

Jedno od najomiljenijih odredišta posjetitelja Medvednice je srednjovjekovna gradina Medvedgrad (5), smještena na uzvišenju usred gусте šume na svega pola sata hoda od zadnjih gradskih kuća (1 i 2). Medvednica u sebi krije i druge privlačnosti, kao što su klanci, spilje, slapovi, stari rudnici i slikovite crkvice (6). Najviše se posjetitelja okuplja oko njezina vrha Sljeme, kojim dominira TV toranj. Oko vrha je mnogo planinarskih domova (4) u kojima se brojni izletnici mogu odmoriti i uživati u popularnim „sljemenskim” specijalitetima, kao što su grah s kobasicama i štrudle od sira i jabuka. Tamo

8

9

10

11

12

13

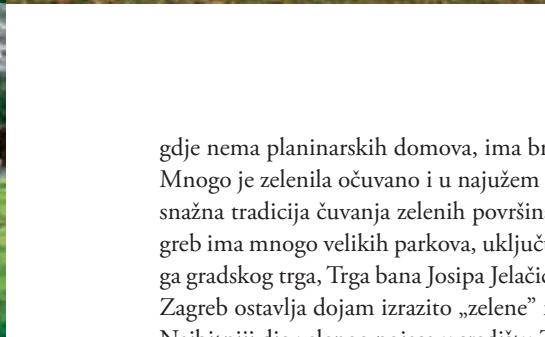
14

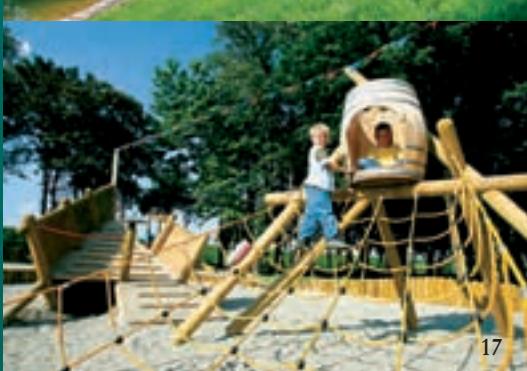
15

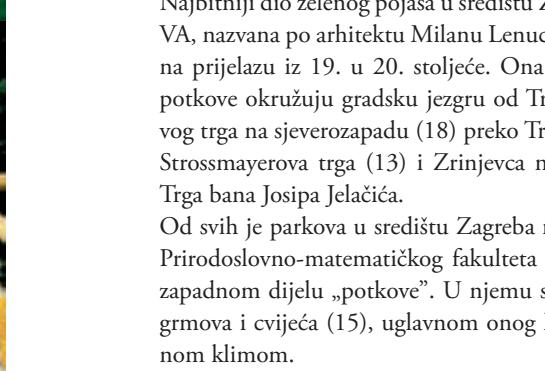
16

17

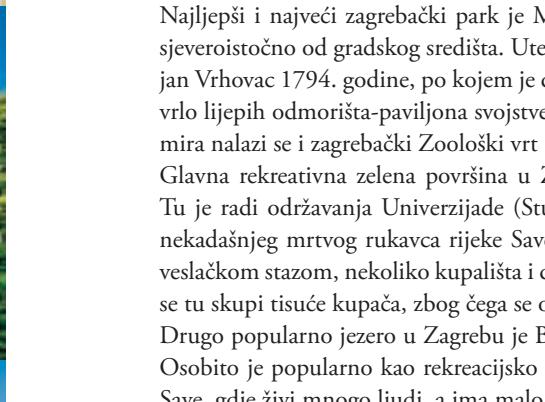
17

18

19

19

gdje nema planinarskih domova, ima brojnih skloništa za slučaj nevremena (7). Mnogo je zelenila očuvano i u najužem gradskom području, a u Zagrebu postoji i snažna tradicija čuvanja zelenih površina i drveća još iz srednjeg vijeka. Stoga Zagreb ima mnogo velikih parkova, uključujući i najuže gradsko središte oko glavnoga gradskog trga, Trga bana Josipa Jelačića. Zato na mnoge od njegovih posjetitelja Zagreb ostavlja dojam izrazito „zelene“ metropole.

Najbitniji dio zelenog pojasa u središtu Zagreba čini tzv. LENUCIJEVA POTKOVA, nazvana po arhitektu Miljanu Lenuciiju, najzaslužnijem za njezino oblikovanje na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Ona se sastoji od niza parkova koji u obliku potkove okružuju gradsku jezgru od Trga maršala Tita i susjednoga Rooseveltovog trga na sjeverozapadu (18) preko Trga kralja Tomislava na jugoistoku (19) do Strossmayerova trga (13) i Zrinjevca na sjeveroistoku nedaleko središnjeg trga, Trga bana Josipa Jelačića.

Od svih je parkova u središtu Zagreba najprostraniji i najposebniji Botanički vrt Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, površine 5 hektara, na jugozapadnom dijelu „potkove“. U njemu se nalazi cijeli niz raznolikog drveća (12), grmova i cvijeća (15), uglavnom onog koje uspijeva u prostorima s kontinentalnom klimom.

Najljepši i najveći zagrebački park je Maksimir, površine 316 hektara, smješten sjeveroistočno od gradskog središta. Utemeljio ga je zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac 1794. godine, po kojem je dobio i ime. U njemu je uređeno nekoliko vrlo lijepih odmorišta-paviljona svojstvenih za to vrijeme (11), a u sklopu Maksimira nalazi se i zagrebački Zoološki vrt (14), koji spada među najljepše u Europi. Glavna rekreativna zelena površina u Zagrebu je područje oko jezera JARUN. Tu je radi održavanja Univerzijade (Studentskih igara) 1987. godine na mjestu nekadašnjeg mrtvog rukavca rijeke Save uređeno oko 2 kilometra dugo jezero s veslačkom stazom, nekoliko kupališta i drugi sadržaji za sportove na vodi (9). Ljeti se tu skupi tisuće kupača, zbog čega se od milja naziva Zagrebačkim morem.

Druge popularne jezere u Zagrebu su Bundek, preuređeno u park 2006. godine. Osobito je popularno kao rekreacijsko područje za Novi Zagreb na desnoj obali Save, gdje živi mnogo ljudi, a ima malo pratećih gradskih sadržaja. Tu su uređene staze na mostićima (10 i 16) i više igrališta za djecu (17). Dio je jezera ostavljen u sasvim prirodnom stanju (8) kao spomen na vremena prije pedesetak godina kad su cijelo ovo područje prekrivale šume i močvare.

5

6

SLAVONIJA

Poezija hrastovih šuma i plodnih polja uz Dunav, Dravu i Savu

7

Najistočniji dio Hrvatske čini turistička regija Slavonije. To je nakon Dalmacije najveća hrvatska povijesna regija, poznata po plodnim žitorodnim ravnicama, beskrajnim hrastovim šumama uz velike rijeke Dunav, Dravu i Savu i iskonskim ruralnim krajolicima. Ima u njoj prostranih gorja prekrivenih gustim bukovim šumama, vinorodnih brežuljaka, a dići se i očuvanom izvornom hrvatskom folklornom baštinom, zvucima tamburice i jedinstvenim kulinarskim specijalitetima. Tu se nalaze dva parka prirode, šumovita gora Papuk i jedinstveno močvarno područje Kopački rit, te više drugih zaštićenih područja, uglavnom šuma i parkova.

Osnovnu prirodnu odrednicu Slavonije čine tri najveće hrvatske rijeke, Dunav, Sava i Drava, koje je obrubljuju s istoka, juga i sjevera. Stoga se na sjeveru, istoku i jugu Slavonije pružaju velike ravnice:

Podravina, sjeverno od nje Baranja uz hirovitu Dravu, Posavina uz mirnu i iskonskim hrastovim šumama obrubljenu Savu te plodno hrvatsko Podunavlje, odnosno povijesna pokrajina Srijem uz moćni Dunav. Slavonija je brdovita samo na zapadu, gdje se pruža niz šumovitih gora: Papuk i Krndija na sjeveru te Psunj, Požeška gora i Dilj na jugu. Između njih se smjestila čarobna i plodna Požeška kotlina poznata po svojim vinogradima.

Nakon središnje Hrvatske, Slavonija je najveća turistička regija Hrvatske koju čini pet županija: Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska i Vukovarsko-srijemska. Zasad turisti Slavoniju razmjerno malo posjećuju, jer je podalje od glavnih turističkih puteva koji uglavnom vode prema moru. No onima koji je požele otkriti, ponudit će brojna ugodna iznenade.

Ono što možda najbolje pokazuje dušu Slavonije su nepreglednost njezinih ravnih žitnih polja, monumentalnost visokih hrastova u prostranim močvarnim šumama i mirnoća njezinih širokih rijeka. Te rijeke u Slavoniji nisu ukroćene kanalima pa se i danas može uživati u zelenilu njihovih voda i beskrajnih šuma koje ih prate. To jednako vrijedi za moćni Dunav kojeg krase brojne ade u njegovu širokom koritu (4) ili za mirnu Savu obrubljenu gustim hrastovim šumama (1).

Stoga Slavonci odmor najradije provode u jednostavnim drvenim vi-kendicama uz obale ovih rijeka (5). Osobito omiljen oblik rekreatcije je ribolov u tišini šuma uz mirne rijeke (3) pa mnogo Slavonaca ima

stare drvene čamce (2) kako bi mogli uživati u plovidbi do nedostupnih rukavaca u kojima nema tragova civilizacije.

Zelenila u Slavoniji ima i u njezinim gradovima, koji u svojim središta obvezno imaju barem jedan lijepi park. To vrijedi i za velike gradove, kao što su Osijek ili Slavonski Brod, i za male gradove, kao što su Našice. Upravo je našički park pokraj impozantnog dvorca Pejačević po mnogima najljepši u Slavoniji (6). Slavonija je poznata i po tradiciji uzgoja konja, bez kojih su nezamislive tradicionalne narodne manifestacije, kao što su Đakovački vezovi i Vinkovačke jeseni. Glavno središte uzgoja konja je grad Đakovo, uz koji se nalazi čuvena ergela konja lipicanaca (7).

Najveća raskoš zelenila vode i šume u Slavoniji i njezin najveći prirodni biser odnosi se na područje Parka prirode KOPAČKI RIT. Park obuhvaća močvarni prostor oko ušća Drave u Dunav kod Osijeka površine 238 hektara, koji je zbog nedostupnosti i izloženosti poplavama ostao u posve prirodnom stanju još od davnih vremena. Kopački je rit ujedno i jedna od najvećih prirodnih močvara u Europi, zbog čega je uvrštena u Ramsarsku listu močvara svjetskog značaja i predložena za uvrštenje na Listu svjetske prirodne baštine UNESCO-a.

Da se nalazi u nekoj drugoj državi, Kopački bi rit zbog svoje iznimne vrijednosti i jedinstveno lijepih močvarnih krajolike zasigurno bio

proglašen nacionalnim parkom, ali to u Hrvatskoj nije bilo moguće zbog strogih kriterija zaštite koji vrijede za nacionalne parkove. Nai-mene, u nekim se dijelovima Parka u ograničenom obliku iskorištavaju šume, a u određenim je dijelovima prisutan i lov.

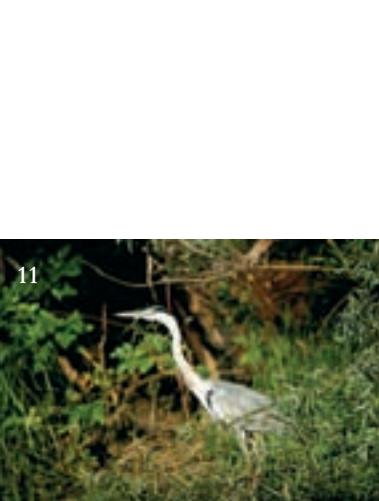
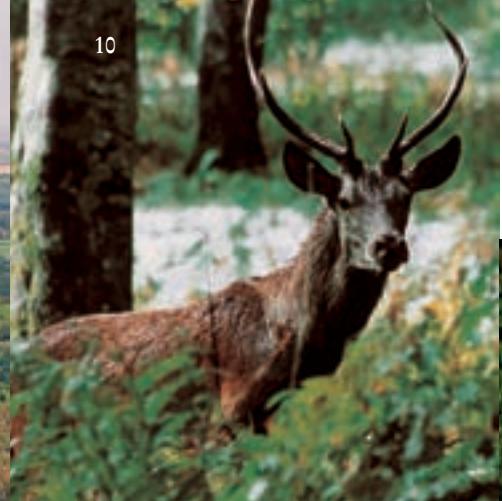
Područje Kopačkog rita jedno je od najatraktivnijih lovišta u Europi, osobito na jelene (10) i divlje svinje (17). Kako hrvatski zakoni ove djelatnosti u nacionalnim parkovima strogo zabranjuju, zasad je Kopački rit „samo“ park prirode. Mnogi bi zaljubljenici u prirodu rado potpuno zabranili ove djelatnosti, a ne samo u Zoološkom rezervatu, koji zauzima 80 hektara u središnjem dijelu Parka prirode.

Velika su krda jelena stoga svojevrstan zaštitni znak Kopačkog rita, iako su jednako velika i krda divljih svinja. U Kopačkom ritu ima i drugih sisavaca, ali su od njih ipak mnogo brojnije ptice (8) kojih ima skoro 300 različitih vrsta (11, 14 i 15), a najbitnije su vrlo rijetke zaštićene vrste orlovi štekavci i crne rode. Ima tu i drugih rijetkih životinja, među kojima posebno mjesto imaju kornjače (16).

Do Parka prirode Kopački rit lako se može doći automobilom iz obližnjega najvećeg slavonskog grada Osijeka i uživati u iskonskim panonskim ambijentima močvara, šuma i plavljenih polja (9). No najbolje ga je posjetiti izletničkim brodovima (12), koji se mogu uvući i u plitke močvarne rukavce. U ljepotama Parka mogu uživati i turisti koji plove velikim riječnim *cruiserima* rijekom Dunavom,

koji čini istočnu granicu ovoga veličanstvenog parka prirode (13). Slavoniju ne čine samo ravnice nego i šumovite gore, kojih je najviše u njezinu krajnjem zapadnom dijelu. Među njima se prostranstvom i ljepotom ističe PAPUK, zaštićen kao park prirode. Pozornost posjetitelja najviše plijeni beskrajno šumsko prostranstvo Papuka (18) koje uglavnom čine šume planinske bukve (20), ali i hrastovi, jеле i drugo drveće. Impozantna stabla krase i podnožja Papuka, osobito parkovi gradova kao što su Slatina, Orahovica ili Našice (19). Najljepši dio Papuka je park-šuma Jankovac, jedno od najomiljenijih slavonskih izletišta. Ime je dobio po grofu Jankoviću, vlasniku okolnih posjeda koji je pod stare dane odlučio ovdje urediti mjesto za odmor i uživanje. Tu se u čarobnoj dolini visoko u brdima nalazi

12

13

14

15

16

17

nekoliko bistrovih potoka okruženih cvjetnim livadama i gustom bukovom šumom te njegov najljepši ukras – Jankovački slap (22). Na Jankovcu se nalazi i istoimeni planinarski dom (21), kojega mnogi hrvatski planinari smatraju najljepšim i najugodnijim na svim hrvatskim gorama.

Koliko god bile lijepе šume Papuka i njegovi bistrovi potoci i slapovi, ono po čemu je u Hrvatskoj jedinstven je njegova geologija. Tu se mogu vidjeti sve vrste stijena od davnoga geološkog doba paleozoika do najmlađeg kvartara, a Papuk je i jedina hrvatska planina koja u izobilju ima neobične vulkanske stijene. Stoga je tu utemeljen i prvi hrvatski geološki park Rupnica kod slikovitog mjesta Voćina, poznat po neobičnim slojevima (23). Zbog iznimno vrijedne geologije, Papuk je postao i jedinim hrvatskim predstavnikom na listi europskih geoparkova.

Osim čiste i očuvane prirode, Slavonija se ističe i skladom izme-

đu prirodne baštine i djela ljudskih ruku, što je osobito vidljivo u slikovitoj pokrajini BARANJI na krajnjem sjeveroistoku Hrvatske sjeverno od rijeke Drave. Baranja zapravo i nije dio Slavonije, nego čini sasvim posebnu povijesnu regiju, čiji se veći dio nalazi u susjednoj Mađarskoj.

Baranja je većim dijelom poznata po iskonskim krajolicima beskrajne ravnice, ali ima u njoj i niskih pobrđa prekrivenih vinogradima i strmih pjeskovitih padina uz obale Dunava. Romantičnost ravnice osobito dolazi do izražaja u području oko malog mesta Topolja. Tu se na osami uz rukavac Dunava nalazi jedinstvena crkvica sv. Petra i Pavla, koju je 1722. godine podigao slavni princ Eugen Savojski u znak zahvalnosti za veliku pobjedu nad Osmanlijama (24).

Ljepota se vinograda na baranjskim pobrđima najbolje može osjetiti kod slikovitog sela Zmajevac (25). Tu se nalaze jedinstveni vinski podrumi (27) izdubeni u debelim prapornim naslagama nastalim

19

21

22

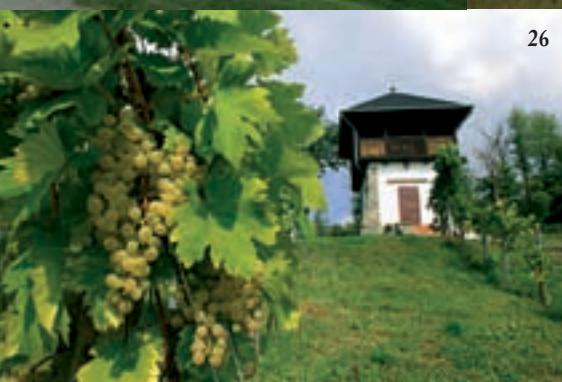
23

25

26

28

29

27

dugotrajnim taloženjem uslijed djelovanja vjetra po beskrajnim panonskim stepama. Po mnogima su još ljepši vinogradi (29) i podrumi u pokrajini Srijemu, smještenoj na krajnjem istoku Slavonije, gdje se kod najistočnijega hrvatskog grada Iloka romantični vinoigradi poznati po čuvenoj sorti Iločki traminac prostiru iznad samog Dunava (28).

Slikoviti vinorodni krajevi znakoviti su i za zapad Slavonije, osobito oko Kutjeva (26) u Požeškoj kotlini. Ovu su kotlinu zbog plodnosti i ljepote stari Rimljani nazvali *Vallis Aurea* ili Zlatna dolina. U Kutjevu se nalazi i čuveni podrum iz 13. stoljeća koji su posjećivali mnogobrojni velikaši, a najpoznatiji gost bila je habsburška carica Marija Terezija.

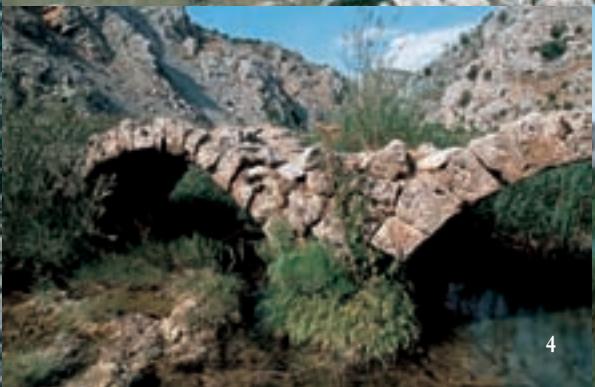

DALMACIJA – ZADAR

Središte Jadrana u podnožju kralja hrvatskih planina

Dalmacija je najjužnija i u svijetu najpoznatija hrvatska povjesna regija. To je prostor sunca, toplog mora, uvijek zelenog raslinja, maslina, vina, ribe, pjesme, slikovitih naselja s kućama od kamena – jednom riječju pravi ikonski Mediteran. Krenemo li od sjevera prema jugu, Dalmacija počinje na južnom kraju kralja hrvatskih planina, Velebita. Tu nas u samom središtu Jadrana dočekuje prva od četiri dalmatinske turističke regije, Dalmacija – Zadarsko područje.

2

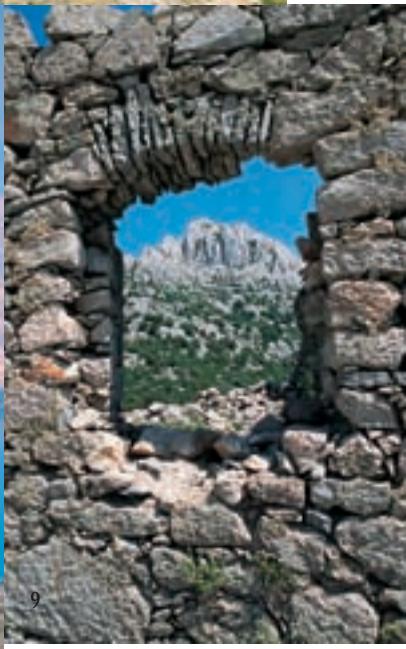
4

6

8

9

10

11

Regija obuhvaća Zadarsku kao najsjeverniju dalmatinsku županiju i ima tri različita lica: gorski, priobalni i otočni. Gorski dio obuhvaća južni dio Parka prirode Velebit i Nacionalni park Paklenicu. Glavna prirodna atrakcija obalnog dijela i njegova plodnog zaleda je Park prirode Vransko jezero. I razvedeni otočni dio ponosi se jednim prirodnim biserom, Parkom prirode Telašćica.

Ako smo krenuli Jadranskom turističkom cestom uz obale mora, u zadarški ćemo dio Dalmacije ući cestom podno padina Velebita. Ako smo krenuli iz unutrašnjosti Hrvatske, Dalmaciju ćemo ugledati nakon što prođemo kroz Velebit tunelom Sveti Rok na autocesti Zagreb – Split ili preko nekog od obližnjih velebitskih prijevoja. Prvo što će nas zabiljesnuti u oba slučaja je veličanstveni pogled na rijeku Zrmanju (1), kršku ljepotu poznatu po mnogobrojnim brzacima i slapovima (5). Ništa manje lijepi nisu ni slapovi njezine pritoke Krupe (7). Skrenemo li pogled prema zapadu, divljom će nas ljepotom osupnuti pogled na kamenu pustoš otoka Paga (8).

Tako je to bilo i u davna vremena kad su se gradile prve ceste, pa tako i za Dalmaciju najbitnija tzv. Napoleonska cesta, građena za kratkotrajne francuske vladavine početkom 19. stoljeća. Uz ovu danas zapanjenu cestu što prolazi divljim kršem jedini svjedoci čovjekove prisutnosti su spomenici graditeljima velebitskih cesta (11), stari mostići (4), napuštene kuće iz davnih vremena (9) i rijetke crkvice. Iznad zanimljive crkvice sv. Frane

15

16

17

18

19

20

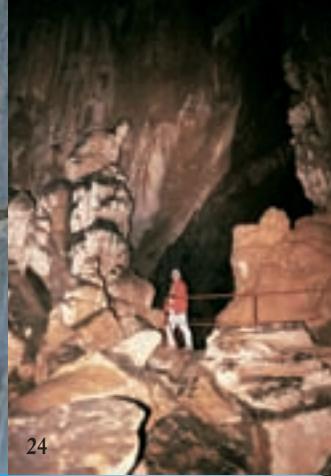
21

23

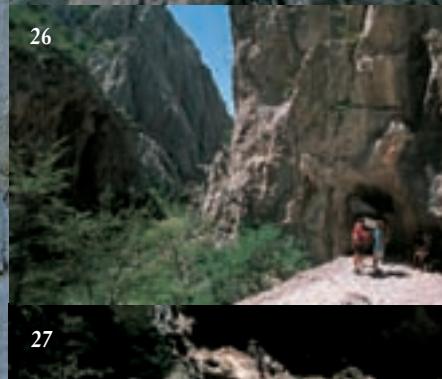
24

25

26

27

28

29

30

31

33

34

35

36

37

40

38

39

41

(6) i obližnje novije crkvice posvećene Domovinskom ratu (3) nalazi se jedan od najljepših dijelova Velebita – Tulove grede (2). S druge se strane Velebita, u malom dijelu Like koji pripada Zadru, nalaze po mnogima najljepše hrvatske spilje – Cerovačke (10).

Najveći prirodni biser zadarskog područja je Nacionalni park PA-KLENICA, koji obuhvaća najatraktivnije dijelove južnog Velebita na površini od svega 96 km². Glavna su mu atrakcija dva impresivna klanca Velike i Male Paklenice, usječena u planinu od mora do najviših vrhova Velebita (12). U Parku ima i više neobičnih krških forma, spilja, a uslijed velikih razlika u klimi očuvana je i bogata flora i fauna.

Usprkos divljini Paklenica je lako dostupna zbog blizine Jadranske turističke ceste i autoceste. Istodobno privlačne i zastrašujuće vizu-

43

44

45

46

re Velebita iznad ljetovališta Starigrad-Paklenica (13) jednostavno mame turiste željne laganih avantura, a kretanje po Parku olakšavaju brojni putokazi ispisani na više stranih jezika (14). Kroz divljinu klanca Velike Paklenice, kroz koji su nekoć gorštačke žene na leđima iz primorja nosile sol, a iz plodne unutrašnjosti Like žito, danas prolazi ugodna pješačka staza (22).

Staza dijelom prolazi podno surih stijena gdje su gdjegdje još u davnini probijeni mali tuneli (26), a po izlazu iz kanjona lagano se preko pitomih livada (28) uspinje kroz šumovite obronke Velebita (30). Stoga se ovuda mogu bez muke šetati posjetitelji svih dobi, pri čemu djeca (19) mogu mnogo naučiti o prirodi zahvaljujući brojnim informativnim i interpretacijskim pločama (18). Slobodno se može pititi i voda iz brojnih čistih gorskih izvora (16).

Među brojnim spiljama najljepša je Manita Peć (15 i 24), a od životinjskih vrsta pozornost osobito privlače razne vrste leptira (17) i ptica grabljivica (21). Kako su ovi krajolici izgledom dosta slični američkom Divljem zapadu, nije čudno da je Velika Paklenica često služila kao kulisa filmaša europskih vesterna, posebice Karl Mayeva *Vinetua*.

Središnja atrakcija Paklenice je 400 metara visoka stijena Anića kuk, koja je zbog strmine, atraktivnosti i mogućnosti penjanja cijele godine uslijed blizine mora postala jednom od najpoznatijih alpinističkih točaka u Europi (23 i 25). Šetači i planinari u Paklenici odmor mogu pronaći i u više napuštenih tradicionalnih pastirskih kuća (20 i 27), osobito prije uspona na vršni dio Velebita (29).

Za one koji više vole manje naporne oblike uživanja u prirodi kao stvoren je Park prirode VRANSKO JEZERO. Njega čini najveće hrvatsko jezero s okolnim prostorom, smješteno sasvim blizu mora.

47

48

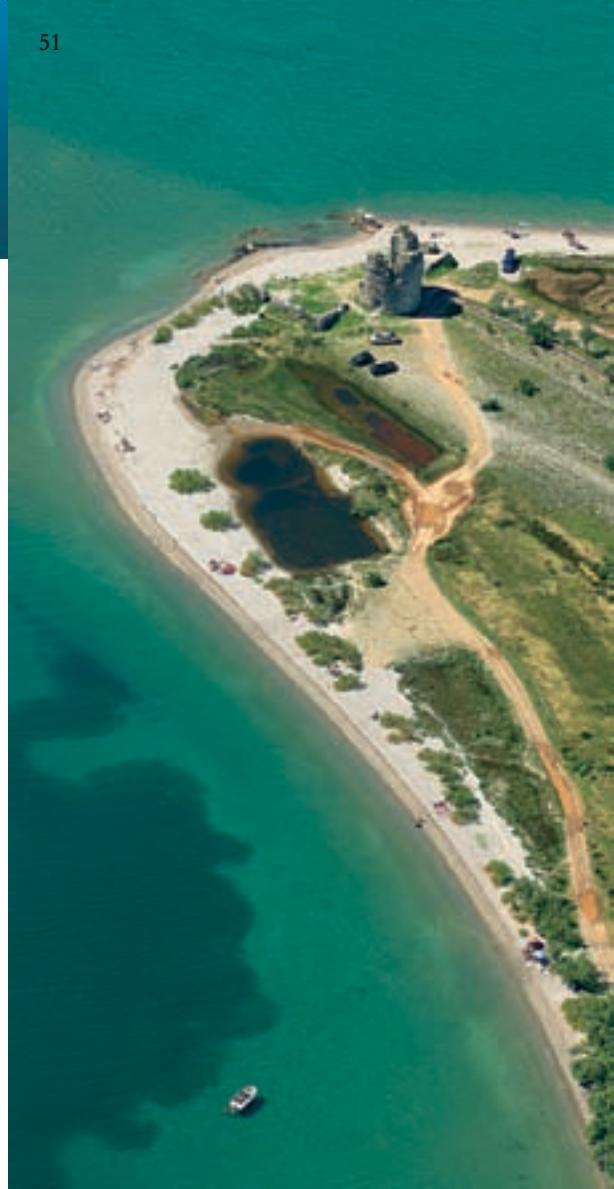
49

50

51

Istiće se iznimnim bogatstvom ptica (36 i 37), osobito raznih vrsta divljih pataka (34) i čaplja (38 i 40). Stoga je ovaj park pravi raj za promatrače ptica koje se mogu promatrati s više uređenih osmatračnica (39).

Vode ovog jezera su boćate (dakle ni slane ni slatke) pa tu ima i slatkovodnih i morskih riba, što privlači brojne ribolovce (33 i 35). Vransko se jezero može obići i vodenim putem i pritom uživati i s kopna posve nedostupnim (32 i 41) ili teško dostupnim močvarnim krajolicima (31).

Treći park prirode zadarske Dalmacije je TELAŠĆICA na južnom dijelu najvećega zadarskog otoka Dugog otoka. Duboki je zaljev Telašćica jedno od najomiljenijih skrovišta nautičara na Jadranu, koji u njemu imaju siguran zaklon i za najjačih oluja (43). Stjenovite su obale zaljeva niske s unutarnje strane (44), dok se s vanjske strane

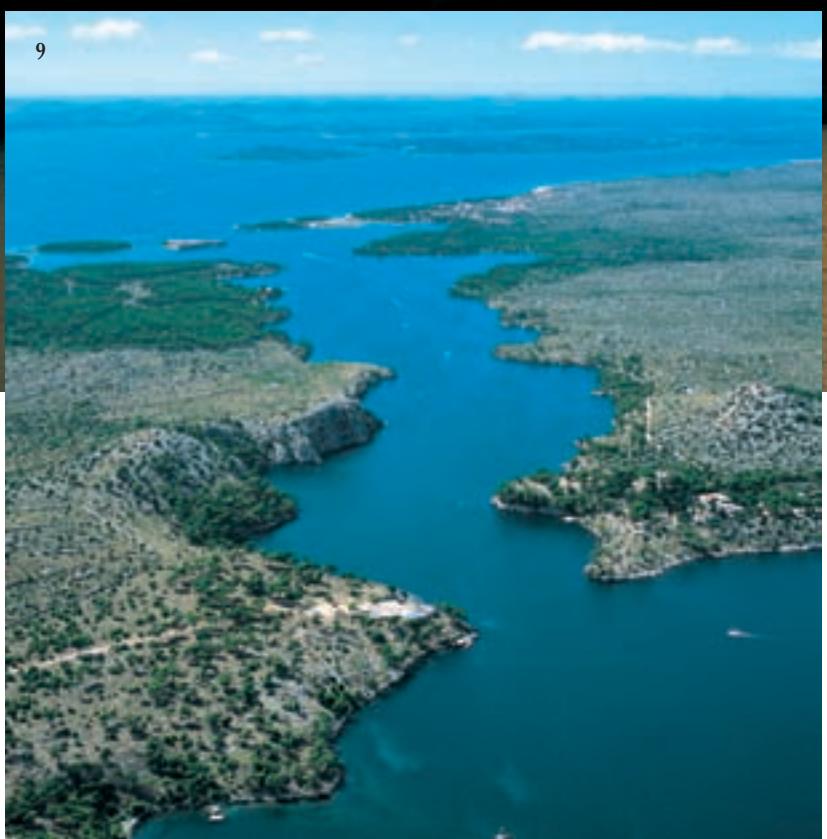
pružaju impozantni klifovi (46), gdjegdje visoki skoro 180 metara. Između zaljeva i strmih klifova nalazi se poseban dragulj – malo i vrlo slano jezero Mir (42). Telašćica je dostupna i kopnenim putem, manjim dijelom cestom, a većim dijelom pješačkim putevima kroz slikovit sredozemni krajolik (45).

Na sjevernom kraju Dugog otoka nalazi se još jedan duboki zaljev, Solišćica, na čijem se ulazu nalazi impozantan svjetionik Veli Rat (47). Od tamo se može brzo doploviti do brojnih malih otoka zadar-skog arhipelaga. Većina ih ima samo jedno naselje pa su pošteđeni automobilske vreve, kao npr. Ist (48). Još ih je više nenaseljenih pa nautičari poput Robinzona mogu pronaći neki usamljeni otok samo za sebe (49).

Obala kopna u okolini Zadra ističe se pak velikim brojem pješčanih plaža. Najviše ih je oko starog grada Nina (50 i 52), a ima ih i ispod padina Velebita (51). Nasuprot Velebita se na burom šibanim obalama pruža golet dalmatinskog krša otoka Paga (53 i 55).

Osobitost su ovog dijela Dalmacije dva duboko uvučena zaljeva, Novigradsko i Karinsko more, s otvorenim morem povezana uskim tjesnacima. Prolaz između Novigradskog mora i otvorenoga Velebit-skog kanala premošćen je dvama mostovima, dok u prolazu između Karinskog i Novigradskog mora mostova nema (54). Uz slikovite obale Karinskog mora sakrio se i stari franjevački samostan (56).

5

6

7

8

DALMACIJA – ŠIBENIK

Jedinstvene čarolije vode, kamena i mora

13

14

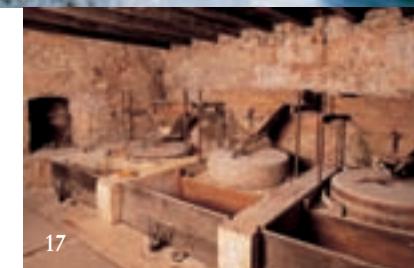
15

16

17

18

19

Razvedeni otočni arhipelag Sjeverne Dalmacije se od Zadra prema jugu usitnjava u još raskošniju čaroliju kamenih Kornatskih otoka u plavom moru, a kamenu pustoš zaleđa Dalmacije umjesto Zrmanje ozelenjuje čarolija vode rijeke Krke. Dakle, dva su se po mnogima najljepša prirodna dragulja cijele Dalmacije, nacionalni parkovi Kornati i Krka, smjestila u maloj regiji Dalmacija – Šibensko područje. Nju čini samo jedna županija, Šibensko-kninska, nazvana po dvama najvećim gradovima županije – jednom na izvoru, a drugom na ušću u more rijeke Krke.

O darežljivosti prirode u ovim prostorima svjedoče i brojni otoci razvedenoga šibenskog arhipelaga, poznatog po brojnim, ali razmjerno malim otocima. Osim najpoznatijih Kornata i njegovih surih hridina (5), tu je i otok njegovih čuvara i poznatih ribara Murter (10), zatim Zlarin s čuvenim koraljarima, sićušni Krpanj s jednako poznatim spužvarima, nautička meka Kaprije (4). I do glavnoga grada županije, Šibenika, dolazi se kroz razvedeni labirint uskog kanala Sveti Ante (6 i 9), a od njega se dalje ide kanjonom rijeke Krke (2) prema njezinim impozantnim slapovima (1).

Oko prolaznika u primorju šibenske Dalmacije privlače i primoštenski vinogradi. Oni čine jedinstven primjer marljivog ljudskog rada u škrtom kamenu (3 i 7), zbog čega njihova slika kraljiča bitno mjesto u unutrašnjosti zgrade UNESCO-a. Ni zaleđe ovoga čudesnog kraja ne zaostaje ljepotom za obalom, jer tu osim Krke pozornost prolaznika mame i vroči najviše hrvatske planine, Dinare (8), i brojne gradine u kamenoj pustoši vapnenačke unutrašnjosti.

Ipak, najomiljenije odredište ljubitelja prirode u šibenskom kraju je KRKA, uz Plitvička jezera najposjećeniji hrvatski nacionalni park. Slapovi Krke su, kao i Plitvička jezera, nastali taloženjem sedre, posebne vrste vapnenca. Nacionalni park obuhvaća najveći dio toka ove čudesne rijeke i osim prirodnim obiluje i kulturno-povijesnim spomenicima. Među njima se osobito ističe franjevački samostan na otočiću Visovcu, koji se kao pejsažni dragulj smjestio na ujezerenom dijelu rijeke (11). U sklopu samostana (13) nalazi se i galerija slika (14), a posjetiti se može i sama crkva (15), čiji počeci sežu u 14. stoljeće.

Usred kanjona u uzvodnom dijelu toka rijeke smjestio se i zanimljivi pravoslavni manastir Krka, a tu je i više starih gradina na uzvisinama iznad vode. Posjetitelje privlače i stare mlinice (16) preuređene u male etnografske muzeje (18), gdje se uživo može vidjeti kako se na stari način mljelo žito (17). To će nam pokazati interpretatori povijesti ovog kraja u tradicionalnim narodnim nošnjama (19), što uvijek uveseljava djecu kao vrlo česte posjetitelje ovog parka (12).

Ipak, glavna je atrakcija Nacionalnog parka Krka njegovih sedam vodopada, među kojima je Roški slap najprostraniji, a Skradinski buk najveći i najpoznatiji. Roški se slap (20 i 28) ističe impresivnim ambijentom zbog visokih kanjonskih litica u neposrednoj blizini i bogatog zelenila okoliša (23). Još je impozantniji vodopad Skradinski buk (21 i 22), čijih se sedamnaest stuba rasporedilo na dužini od 800 metara, s ukupnom visinskom razlikom od 46 metara.

Najviše se posjetitelja okuplja upravo oko ovih dvaju slapova, gdje se osim uživanja u čarolijama i huku vode može uživati u šetnjama po brojnim okolnim stazama. Te staze uglavnom prate puteve iz davnih vremena, što nam svjedoče brojni stari kameni mostići (24). Oko Skradinskog buka i Roškog slapa mnogo je ugodnih mjesta za odmor, a turisti najviše vole prostore ispred starih kamenih kuća u hladovini okolnog drveća (30).

Od 72 kilometra dugog toka rijeke Krke oko dvije trećine nalaze se u kanjonu (26), a ostatak u ujezerenim dijelovima (27), od kojih je najveće jezero uz samostan Visovac (25). Plava boja rijeke i zelenilo njezinih obala poput fatamorgane slikovito kontrastiraju okolnoj bezvodnoj vapnenačkoj zaravni, kojom stražare stare gradine (31). Iza slikovitog gradića

11

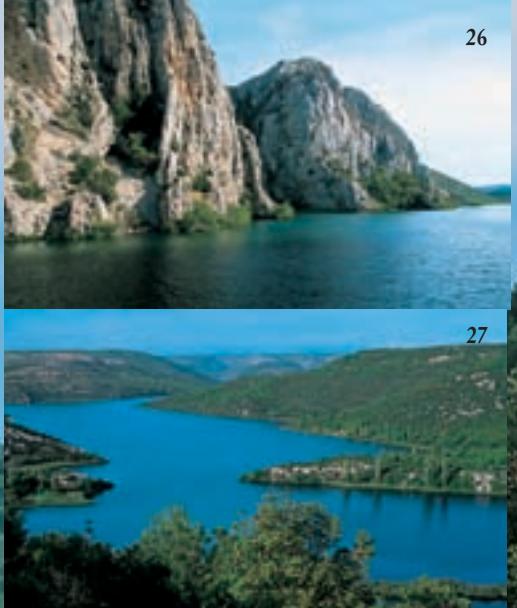
23

22

26

27

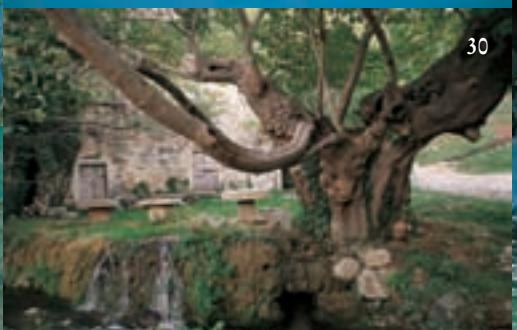
28

29

30

31

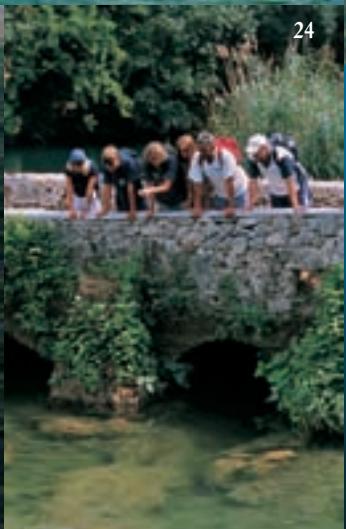
32

25

24

34

35

Skradina (29), ujedno najomiljenijeg polazišta brodićima u Park (32), rijeka Krka lagano se širi i postupno prelazi prvo u Prukljansko jezero, a onda u duboki morski zaljev prema gradu Šibeniku.

Drugi veliki biser šibenske Dalmacije, najrazvedenija sredozemna otočna skupina Kornati, ljepotom nimalo ne zaostaju za Krkom. Slabije su posjećeni samo zato što je do njih moguće doći vodenim putem nakon dulje vožnje brodom. KORNATI se sastoje od 140 nenaseljenih otoka, otočića i hridi s površinom od svega sedamdesetak km², a poznati su po bizarnim oblicima stijena te osobito visokim klifovima (34). Čini se da je otoka i više jer stara izreka kaže: „Koliko je dana u godini, toliko je kornatskih otoka” (33).

Najveći dio Parka odnosi se na glavni otok Kornat (35), po kojem je cijela skupina dobila ime. Zbog opasnosti plovidbe u ovom labirintu kamena i mora, Kornate krase i mnogo-brojni stari svjetionici, danas odredište „robinzonskih“ turista, kao što su Blitvenica (36) i Sestrice (39). Uostalom, najveći ljubitelji Kornata su nautičari, kojima Kornati nude ono što oni najviše traže: sunčani labirint mora i otoka te mir u netaknutoj prirodi.

Sigurno sidrište jahte mogu pronaći u brojnim zaštićenim prirodnim uvalama (37), u marinu Piškera kao jedinoj u Parku (38) te u desetak marina u okolini Parka. Osim u marinama, riblji specijaliteti domaće kuhinje mogu se probati i u više gostionica uređenih u starim kućama ribara s okolnih otoka (41). Osobitost Nacionalnog parka Kornati su i brojne stare utvrde, mnoge još iz ilirskih vremena, kao najmonumentalnija Tureta (42). Na Kornatima nije zanimljiva samo površina mora, nego i njegove dubine (40), pa su oni i omiljeno odredište brojnih ronilaca (43).

37

38

39

41

40

43

42

1

2

4

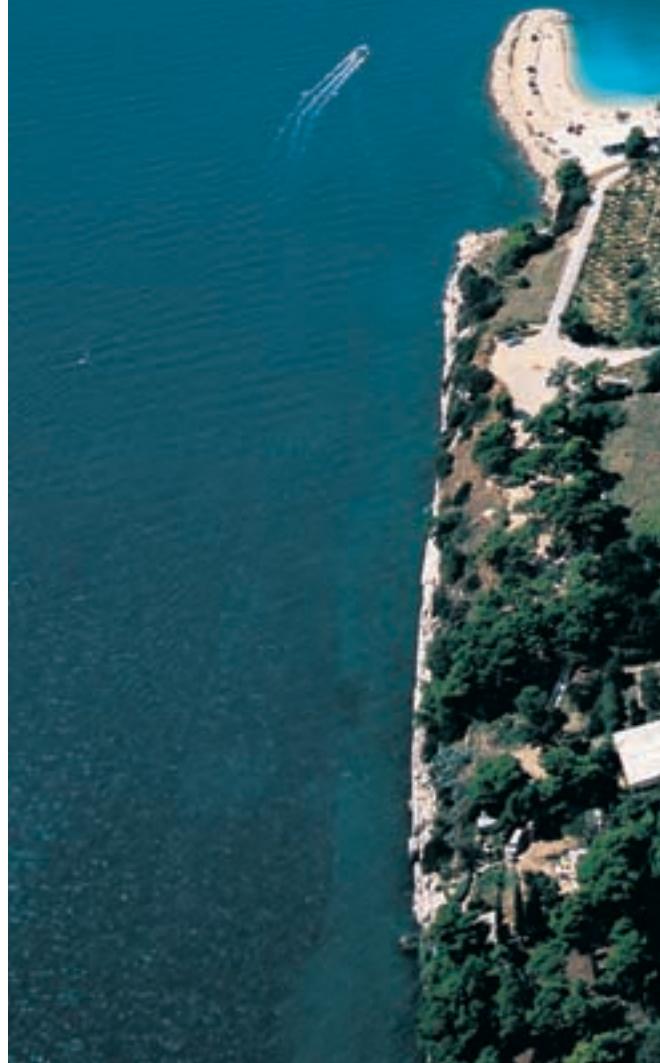

3

DALMACIJA – SPLIT Srce Sredozemlja

Iako se glavne „službene” prirodne ljepote Dalmacije odnose na njezin sjeverni dio, pravo srce Dalmacije njezin je središnji dio oko njezina najvećeg grada Splita. Tu se prostire najveća dalmatinska turistička regija, Dalmacija – Splitsko područje, koja obuhvaća najveću županiju, Splitsko-dalmatinsku. Ovdje se nalaze glavni dalmatinski otoci, niže se nekoliko rivijera s prekrasnim plažama, uzdižu se vrletne gore neposredno uz obalu, a i prostrano zaleđe nudi niz posebnih bisera prirodne baštine. Ako je upravo Dalmacija, kako mnogi kažu, pravi iskonski Mediteran, onda je upravo njezin središnji dio oko Splita svojevrsno središte cijelog Sredozemlja.

Dio Dalmacije oko Splita je najgušće naseljen i najbogatiji kulturnim znamenitostima pa tu nema mnogo većih prostora u posve prirodnom stanju. Zato ovdje postoji samo jedan park prirode, Biokovo, dok nacionalnih parkova nema. No, to nipošto ne znači da u srednjoj Dalmaciji nema prirodnih ljepota niti zaštićenih područja. Naprotiv, tu se nalazi jedan od deset najljepših svjetskih otoka, Hvar, najljepše jadranske plaže na Braču i Makarskoj rivijeri, čarobna rijeka Cetina, jedinstvena Imotska jezera, suparnik Capriju – Modra spilja na Biševu. U splitski dio Dalmacije spadaju i najudaljeniji jadranski otoci, Jabuka i Palagruža, i mnogo drugih manjih zaštićenih područja – posebnih rezervata, park-šuma i spomenika prirode.

Prirodne ljepote ovog dijela Dalmacije ne vezuju se samo za udaljene otoke i visoke gore, nego nas zelenilom pozdravlja i njezin glavni grad Split. Bez obzira na to iz kojeg smjera došli prema najvećem dalmatinskom gradu, autocestom iz zaleda, Jadranskom turističkom cestom s obale, zrakoplovom ili brodom, odmah uz njegovo središte zamijetit ćemo zelenilo brda Marjan (4). Ovaj jedinstveni ukras Splita, opjevan u brojnim narodnim pjesmama, čini pluća velikog grada. Stoga stanovnici Splita mogu brzo pobjeći od gradske vreve u oazu zelenila Marjana i šetati ili trčati njegovim stazama (3), uživati u panoramama Splita s njegovih visina ili se odmoriti uz obale mora okružene zelenilom pod njegovim padinama (1).

Krenemo li obalom od Splita prema jugu, ubrzo će se pred nama rasprostrti raskoš njezina najomiljenijeg turističkog odredišta, Makarske rivijere (6). Ovdje brojne turiste mame brojne prirodne šljunčane plaže okružene kristalno plavim morem i bujnim zelenilom (2) podno vrletnih visina planine BIOKOVO. Najveći ukras srednjodalmatinske obale i njezin jedini park prirode upravo je ova impozantna planina. Više od 1 500 metara visoki vrhovi toliko su se približili moru i planinske se litice dižu tako strmo i vrletno kao malo gdje u svijetu. Kako je priroda na Biokovu usto velikim dijelom očuvana u prirodnom stanju, mnogi smatraju da bi Biokovo trebalo proglašiti devetim hrvatskim nacionalnim parkom.

Surove planinske vrleti (5) Biokova obalnom prostoru daju tako željnu svježinu za ljetnih vrućina i nude niz darova prirode za njezine prave ljubitelje. Osim osvježenja i ugodačja čiste prirode, Biokovo nudi lijepе staze za pješake i bicikliste (9 i 13), ugodna odmorišta (12), kao i zanimljive ostatke prošlosti kad su ovim teško hodnim brdima lutali nekad mnogo brojniji stočari (11). Danas do Parka prirode, uključujući i najviši vrh, 1 758 metara visoki Sveti Jure, vodi ugodna cesta s obala Makarske rivijere i iz unutrašnjosti Dalmatinske zagore.

Posjetitelji Biokova mogu uz malo sreće susresti i divokozu (7), zaštitnika ove moćne planine, kao i druge očuvane životinjske vrste (10). Uz put se mogu zamijetiti i jedinstveni oblici krških stijena

10

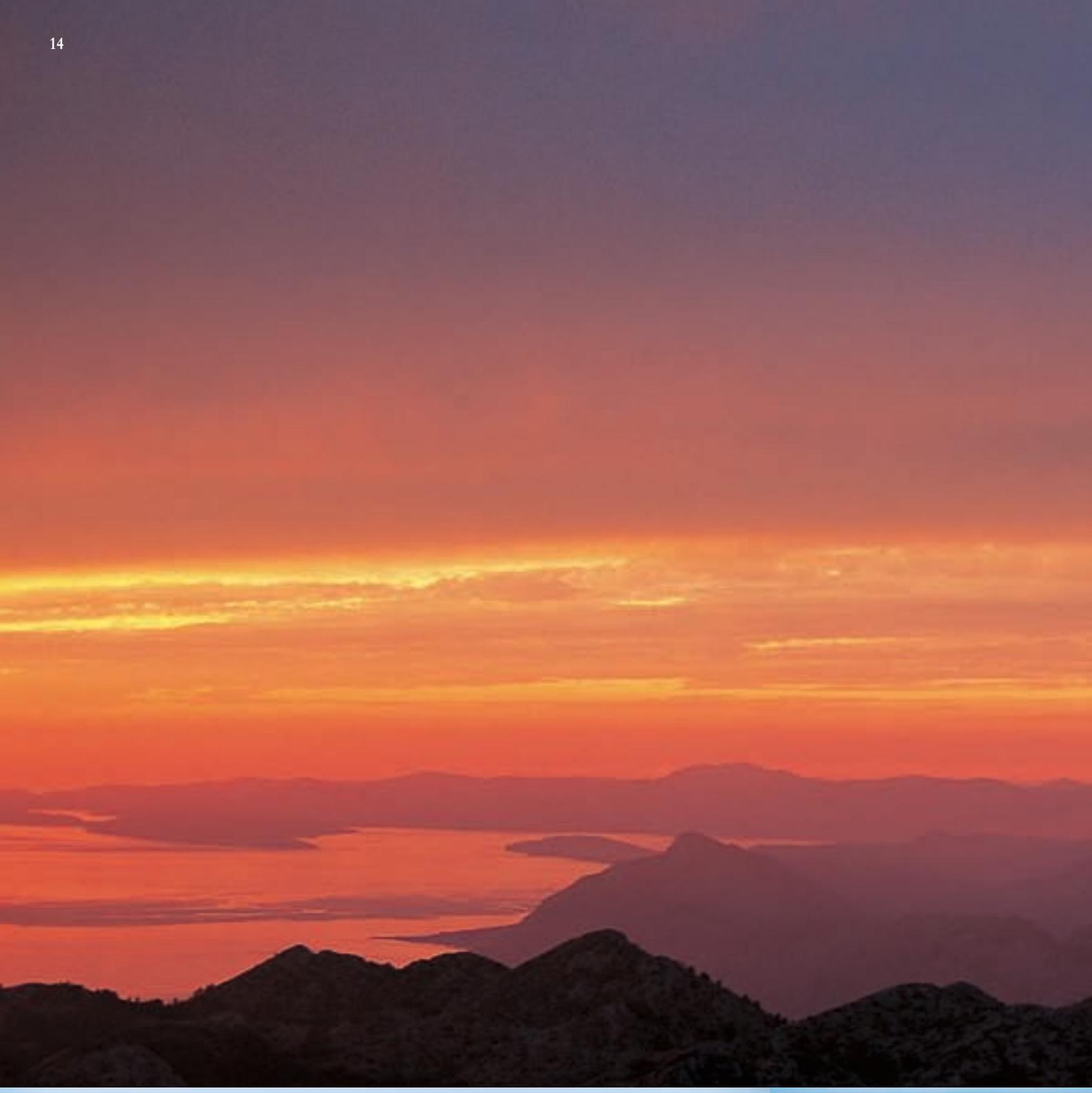

12

13

14

18

19

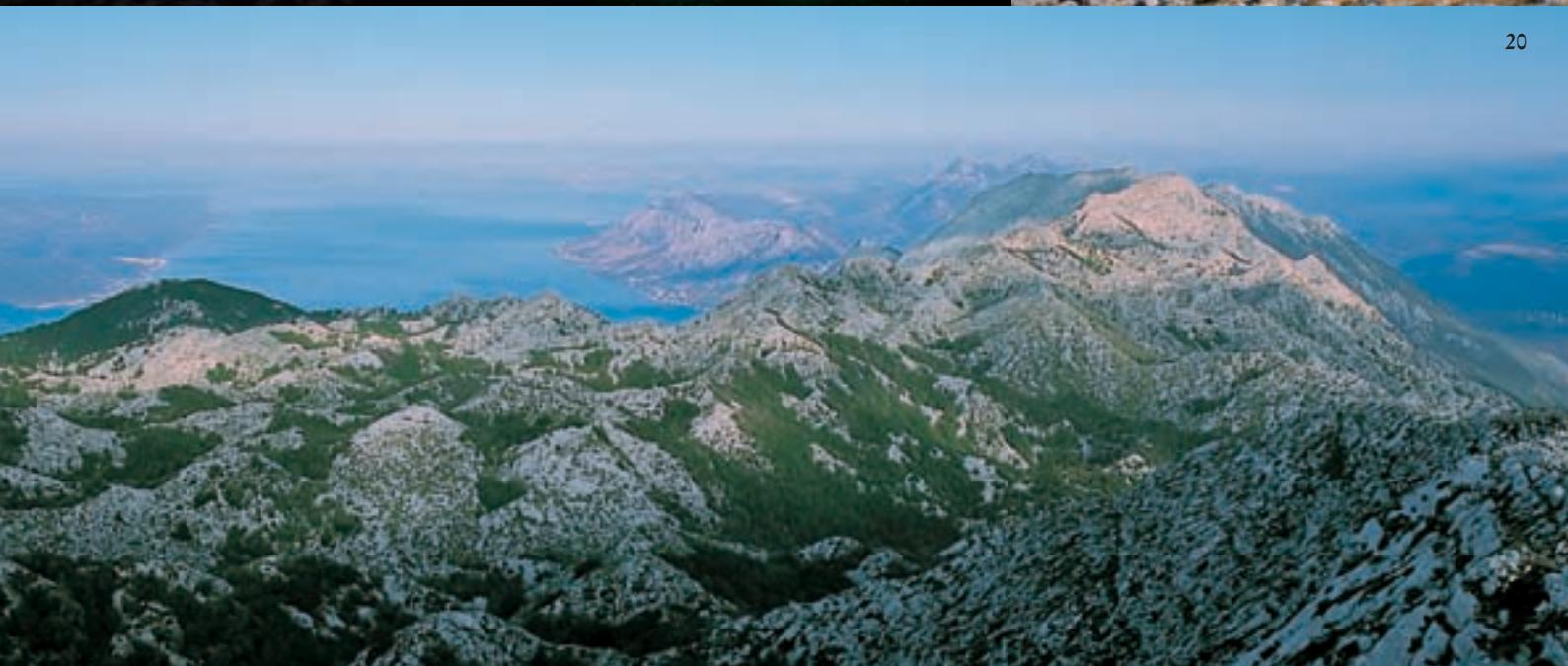
15

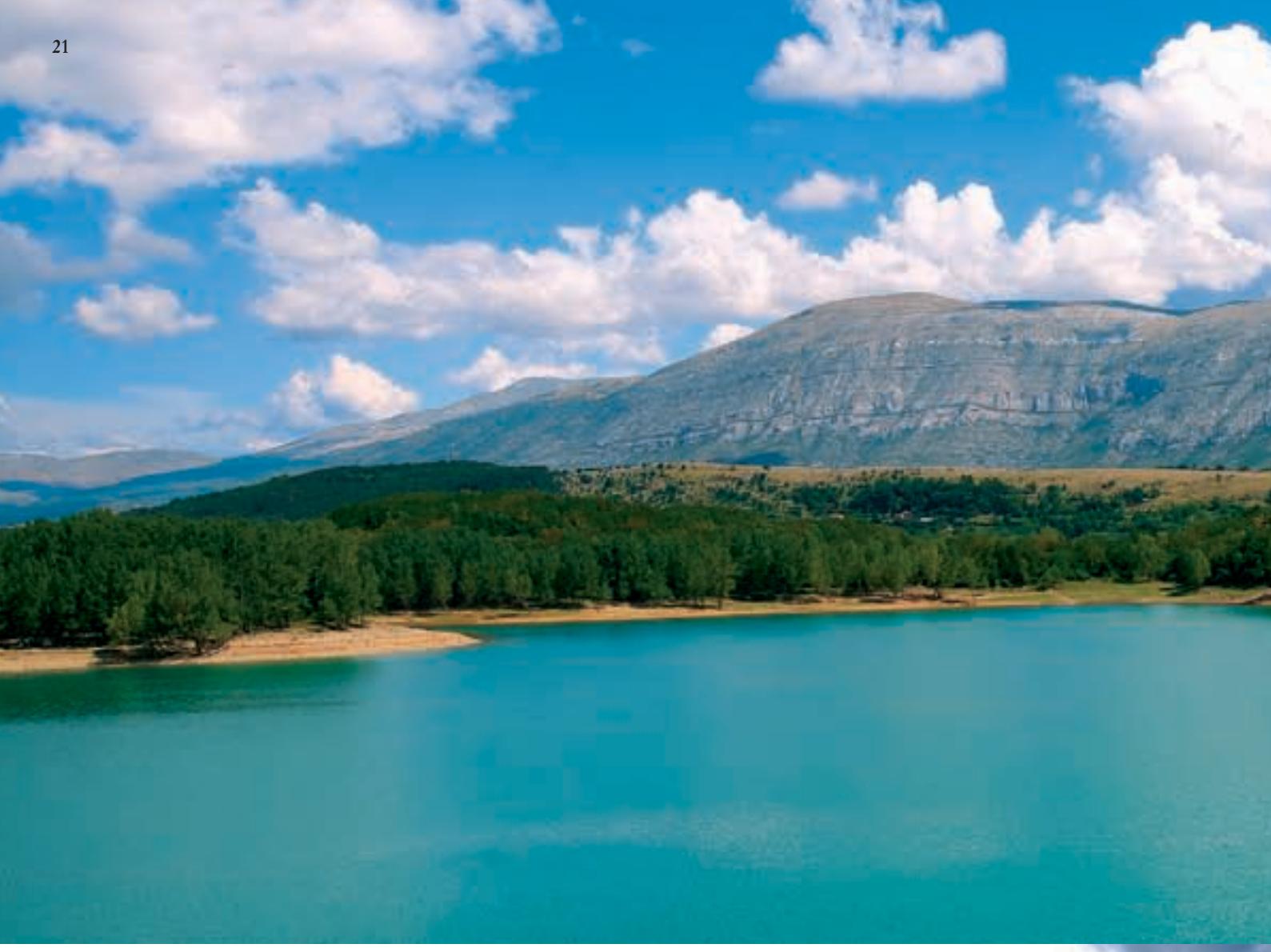
17

16

20

(17), duboke krške jame (19), kao i niz drugih prirodnih fenomena znakovitih za krš. Ipak, posjetitelje Biokova ponajviše mame prekrasni vidici (8 i 15) na Makarsku rivijeru u podnožju s njezinim prekrasnim plažama i slikovitim naseljima (18). S Biokova se mogu vidjeti i svi veliki otoci srednjodalmatinske skupine, osobito Brač i Hvar (14 i 20), a pogledi sežu i na drugu stranu, na krševitu i šumovitu unutrašnjost Dalmatinske zagore (16).

Zaputimo li se upravo u tu unutrašnjost u potrazi za novim darovima prirode, mogu nas dočekati razna ugodna iznenađenja. Jedna od najljepših nagrada za marljive tragače za ljepotama je pogled na veličanstveno Perućko jezero podno visova Dinare (21). Ovo je umjetno jezero osobito bitno za opskrbu vodom žedne krševite Dalmacije i njezinih plodnih polja (27), a hrani se vodom glavne tekućice Srednje Dalmacije, Cetine. Njezin je izvorišni dio u posve prirodnom stanju i mami posjetitelje svježinom i zelenilom bistrih i čistih voda (24), često ukrašenih skladnim djelima ljudskih ruku uz njezine obale (29) ili u neposrednoj blizini, kao crkva u mjestu Cetina (28). Nizvodni se dio Cetine odlikuje brojnim brzacima, zbog čega ga vole ljubitelji raftinga (23).

Najposebnija prirodna znamenitost zaleđa Dalmacije ipak su IMOTSKA JEZERA. Usred ljtog je krša kao svrdlom probodeno nekoliko golemih rupa u utrobi zemlje ispunjenih vodom. Među njima je najljepše Modro jezero (22 i 25), smješteno praktički u gradu Imotskom. Ime je dobilo po jedinstvenoj modroj boji, a ljeti služi kao omiljeno kupalište Imoćana. Na vrhu je jezero široko nešto više od pola kilometra, a dno mu je na više od 200 metara od vrha.

Još je neobičnije nedaleko smješteno Crveno jezero (26), koje je ime dobilo po okolnim crvenim stijenama. Od njegova ruba do površine jezera ima više od 200 metara, a do dna još oko 300 metara pa je to najdublje jezero u Hrvatskoj.

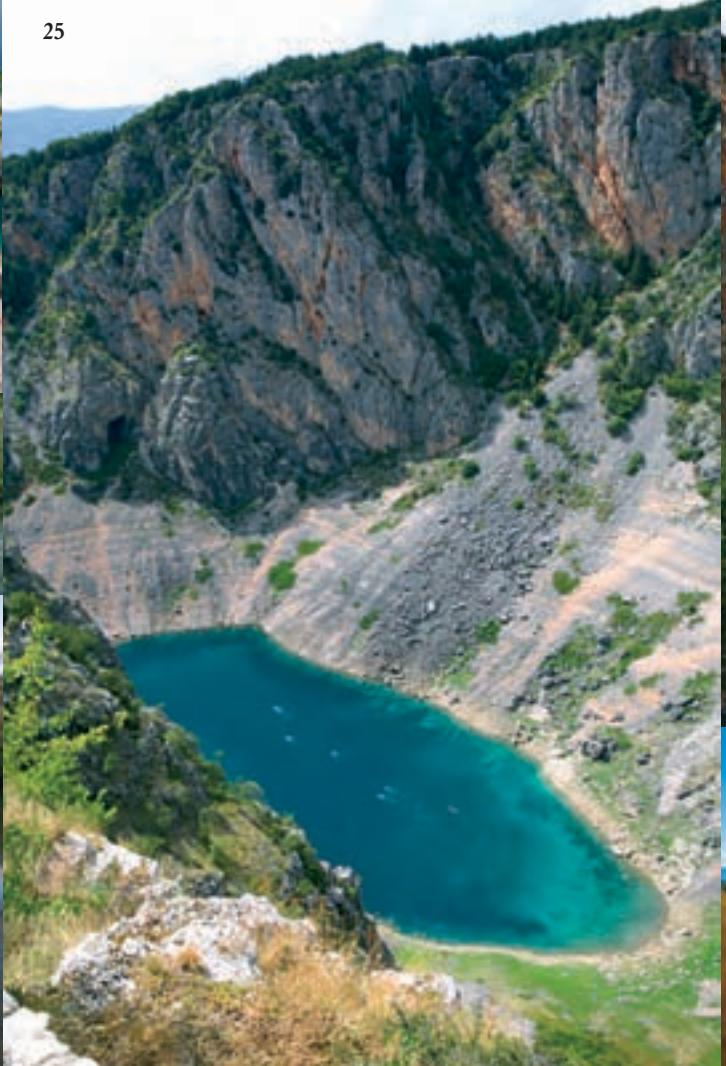
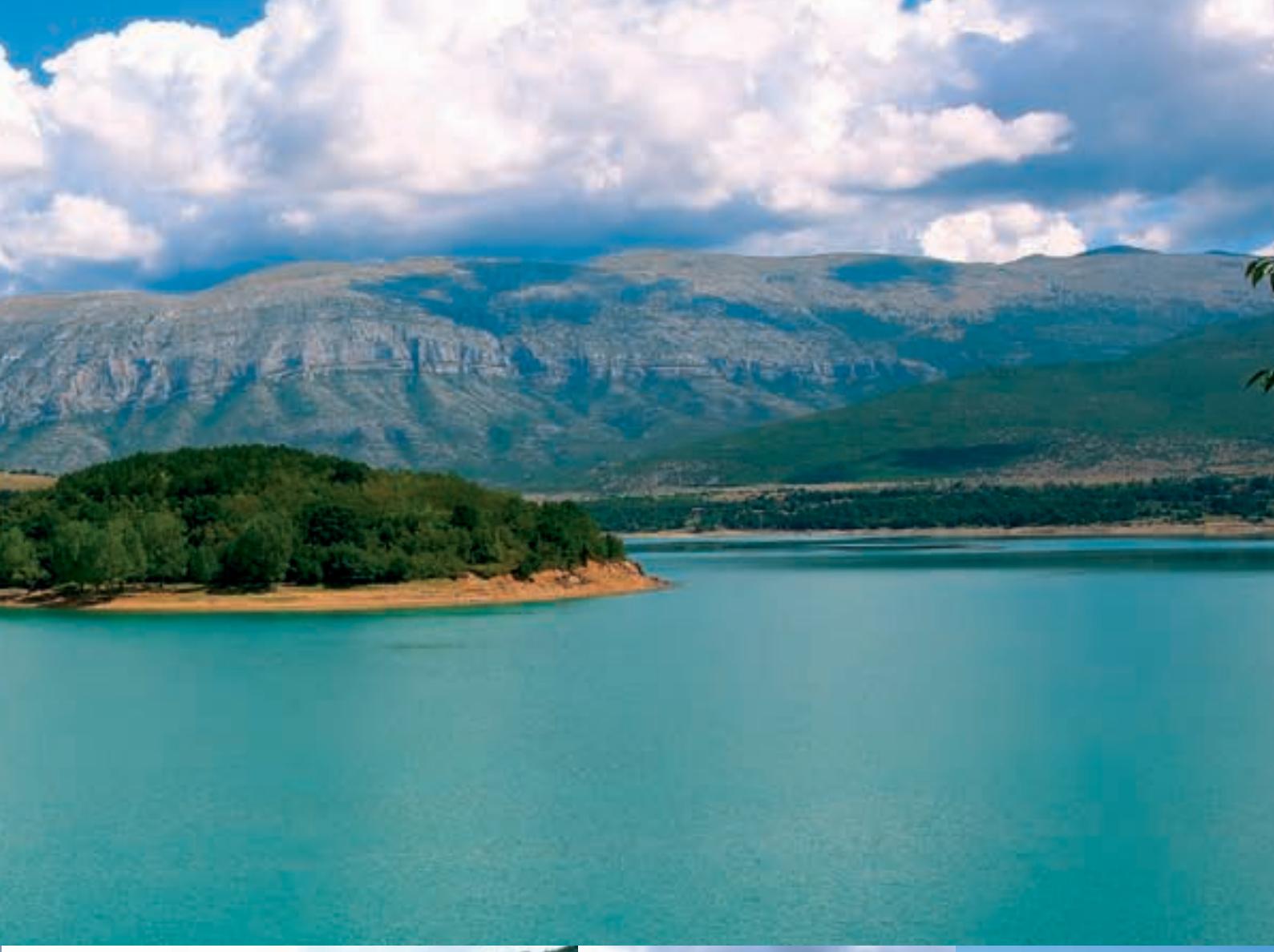
22

23

24

25

26

28

27

29

35

37

38

33

34

36

39

U splitskom dijelu Dalmacije neki putnici najviše vole divljinu Biokova i Dalmatinske zagore, neki plaže Makarske rivijere, ali će najviše njih ipak na prvo mjesto staviti njezine brojne otoke. Ispred obala Srednje Dalmacije prema jugu poredalo se nekoliko većih i manjih otoka, od kojih je svaki posebna priča o ljepoti prirode, ali i djela ljudskih ruku tijekom više tisuća godina. Svi su oni trajektnim i brodskim vezama dobro povezani sa Splitom, a zbog tih je veza Split poznat i kao jedna od najprometnijih putničkih luka na Sredozemlju.

Najveći dalmatinski otok Brač poznat je po lijepim plažama i skladu brojnih crkvenih zvonika u svojim selima i gradićima, a veličinom drugi otok Hvar po zelenilu, mirisu lavande te iznimnoj ljepoti i skladu svojih naselja, osobito gradova Starigrada i Hvara. Za njima ljepotom ne zaostaje ni udaljeni čuvar središta Jadrana, Vis, poznat po očuvanosti starog načina života i bogatstvu ribe u okolnom moru. Tu su i omiljeno ljetovalište Splićana Šolta, Čiovo uz povijesni grad Trogir te cijeli niz manjih otoka, koji je svaki poseban svijet za sebe.

Na otoku BRAČU najpoznatije turističko odredište je Bol, smješten ispod najvišeg vrha Brača i svih jadranskih otoka, 780 metara visoke Vidove gore (35). Ova je gora jedno od najomiljenijih okupljališta zmajara, a diči se i jednim od najljepših vidikovaca na Jadranu (30). S nje se kao na dlanu vidi po mnogima najljepša jadranska plaža Zlatni rat okružena zelenilom zimzelene sredozemne šume (34), zaštićena kao značajni krajobraz. Njezina je osobitost poluotok sastavljen od sitnoga oblog snježnobijelog šljunka koji se povija ovisno o smjeru vjetra i valova. U

41

42

okolici Bola ima i drugih lijepih plaža, a tu je u otočnim planinskim gudurama i Pustinja Blaca (33), samo pješačkim putem dostupan samostan po jedinstvenoj muzejskoj zbirci i mističnom kontemplativnom ugodaju.

Južnije od Braća je HVAR, kojeg je poznati američki magazin *Traveler* proglašio jednim od deset najljepših otoka na svijetu uz otoke kao što su Bora Bora, Bali, Mykonos ili Capri. Jedinstvenost ovom brdovitom otoku punom prekrasnih prirodnih plaža (38) daju zelenilo šuma i šarenilo mirisnih livada (32) prekrivenih raznolikim i često ljekovitim biljem. Od njega je najpoznatija lavanda, svojevrstan simbol otoka (31). Na Hvaru su sačuvana i neka sasvim jedinstvena stabla masline (39) i cipreje (36), koja je izrasla pokraj poznatog franjevačkog samostana u slikovitom gradu Hvaru. Osim Hvara na otoku je i mnogo drugih slikovitih naselja, kao što su Stari Grad, Jelsa ili u duboki zaljev uvučena Vrboska (37).

Još južnije od Hvara, gotovo na pučini otvorenog mora, nalazi se čarobni VIS s pripadajućim otocima smještenim usred Jadranu. Dva glavna viška naselja, Vis (40) i Komiža (41), natječe se koje je ljepše i posebnije, je li privlačnija arhitektura starih naselja i prirodne plaže s bistrim morem ispred njih (48) ili podmorje ispod njih (43). One koji odluče izgubiti malo više vremena i doći do ovoga udaljenog otoka, oduševit će zasigurno i brojna slikovita naselja u unutrašnjosti

Visa, iz kojih se pružaju čarobni vidici prema beskrajnoj pučini (47).

Oko Visa rasprostrllo se više malih otoka na otvorenom moru, među kojima posebnu pažnju plijeni najveće Biševo s poznatom Modrom spiljom (42). Ona je poznata po očaravajućoj igri svjetla i boja, a ona je po onima koji su bili u njoj ljepša od slične, ali poznatije spilje na otoku Capriju kod Napulja.

Najdalje se na otvorenoj pučini nalaze osamljeni pučinski otoci Sveti Andrija, Jabuka, Brusnik i Palagruža. Zlokobnim se izgledom ističe Jabuka (45), čije su tamne željezne vulkanske stijene nekad užasavale pomorce zbog remećenja rada kompasa i inspirirale ih na mračne pomorske priče. I obližnji je otocić Brusnik (46) svjedok nekadašnje vulkanske aktivnosti u ovom prostoru, a krasiti ga i jedinstvena endemska fauna, osobito razni gmazovi. I najdalje, usred Jadranu, osamljeno i prkosno stoji skupina malih otoka i hridi – Palagruža, kojom dominira impozantan 91 metar visok svjetionik skladno uklopljen u divlji reljef (44).

43

44

45

46

47

48

1

2

3

DALMACIJA – DUBROVNIK

Smaragdna ljepota juga

Krajnji je jug Dalmacije i cijele Hrvatske sasvim poseban kraj, kako po prirodnim tako i po kulturno-povijesnim obilježjima. Iako poznatiji po povijesti i kulturi, jer se tu nalazi najljepši hrvatski grad Dubrovnik, prirodne ljepote nimalo ne zaostaju za djelima ljudskih ruku. Naprotiv, ovdje je kao malo gdje u Hrvatskoj priroda bila rastrošna u dijeljenju prirodnih dragulja. Oni se u ovoj najmanjoj priobalnoj turističkoj regiji, koju čini samo jedna županija, Dubrovačko-neretvanska, poput zelenih smaragda nižu jedan za drugim.

Od niza otoka ne zna se koji je ljepši: jesu li to zeleni Mljet i Lastovo, najveći otok Korčula ili Elafitsko otočje s čarobnim starim ljetnikovcima. Tu je i slikovita plodna dolina Konavle, brdoviti poluotok Pelješac sa svojim vinogradima, jedinstveni močvarni krajolik delte Neretve, najljepši hrvatski arboretum u Trstenom i mnogo drugog što ovaj prostor čini jednim od najljepših na Sredozemlju. Zapadni je dio otoka Mljeta zaštićen kao nacionalni park, udaljeno Lastovsko otočje kao park prirode, a ima i mnogo manjih zaštićenih područja. Svojevsna vrata u hrvatski jug čini Malostonski zaljev (1), koji se uvukao u kopno na mjestu gdje se poluotok Pelješac približio kopnu. Ovaj se slikoviti zaljev dići čistoćom mora, zbog čega se tu smjestilo nadaleko poznato uzgajalište školjaka kamenica.

4

5

6

8

10

11

Dolazimo li u dubrovačko područje sa sjevera, prije Malostonskog zaljeva proći ćemo kroz sasvim poseban dio cijele Dalmacije – DELTU NERETVE. To je jedina veća prirodna delta i močvarno područje na hrvatskoj obali (2), a zbog očuvanoga močvarnog krajoblika i velikog broja ptica zaštićeno je kao močvara svjetskog značaja (Ramsarsko područje).

Obilje vode u dolini Neretve odražava se u tradicionalnom načinu obrade tla: u močvari se kopaju kanali da bi se iskopanom zemljom stvarale obradive površine (3). Zato se do mnogih parcela može stići jedino čamcem – jedinstvenim neretvanskim trupicama (4). Među brojnim poljoprivrednim proizvodima iz delte Neretve posebno mjesto imaju mandarine (5).

Najbitnije zaštićeno područje juga Dalmacije je Nacionalni park MLJET na istoimenom otoku. Park obuhvaća zapadni dio ovog po многima najljepšeg otoka na Jadranu i krasiti ga bujna i raznolika sredozemna vegetacija. Tu se nalaze dva duboka zaljeva, koja se zbog vrlo uskih veza s otvorenim morem nazivaju jezerima – Veliko i Malo jezero.

Mljet se ističe i bogatom kulturnom baštinom, među kojom se ističe kompleks benediktinskog samostana, osnovanog u 12. stoljeću. Samostan je smješten na malom otočiću usred Velikog jezera (6 i 9) i okružen je sredozemnim parkom. Tijekom više stoljeća ovdje su napisane mnoge kronike, rasprave i književna djela. U sklopu bivšeg samostana (7) nalazi se i zanimljiva crkva sv. Marije (8).

Veliko i Malo jezero iz zraka doista izgledaju kao jezera, iako je riječ o zaljevima (10 i 11). Zbog plitkoće i slabog protoka vode prema otvorenom moru, temperatura je u njima ljeti mnogo viša nego na otvorenoj pučinskoj strani otoka, koja se ističe stjenovitošću te brojnim spiljama i klifovima (12). S ciljem zaštite prirode pristup jahata i turističkim brodovima dopušten je samo do ulaza u tjesnac Soline (17), koji otvara put u Veliko i Malo jezero. Stoga se nautičari mogu sidriti samo u zelenoj i sigurnoj uvali Polače na sjevernim obalama Parka (19). U Polaćama se nalaze i ostaci rimskih palača i fortifikacija (20), po kojima je mjesto i dobilo ime.

Skoro cijeli prostor Nacionalnog parka Mljet prekriva gusta sredozemna borova šuma, osobito privlačna krajem dana (13). Zahvaljujući dugom statusu zaštićenosti, sačuvano je i mnogo iznimno starih stabala (25) i raznoga suptropskog bilja (16). Stoga je najomiljeniji oblik rekreacije posjetitelja šetnja ugodnim stazama utopljenim

9

12

13

14

15

23

21

24

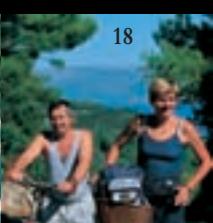
25

17

18

22

16

19

26

27

28

32

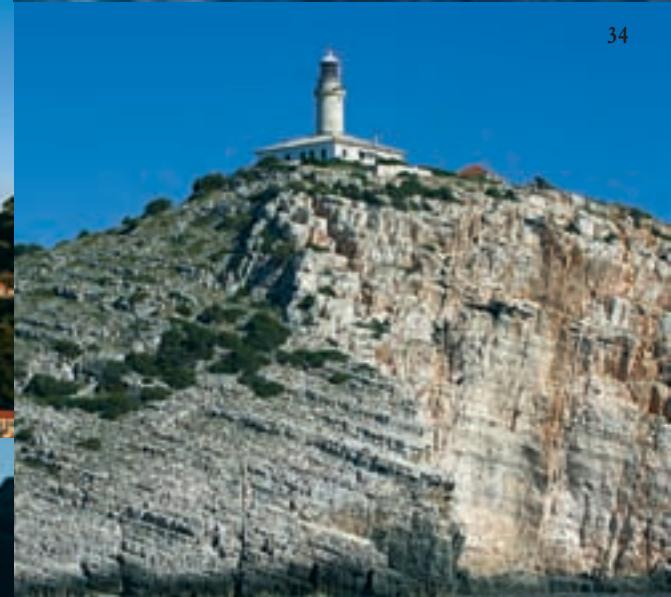
30

31

32

34

33

u hladovinu zelenila Parka (21) i vožnja bicikloma uz obale jezera (18).

Mnogobrojnim se stazama može doći do slikovitog sela Govedđari (14), poznatog po lijepoj narodnoj nošnji (23), a moguće je i starim mostom (15) pješice prijeći prijelaz između Velikog i Malog jezera. Jezerima smiju ploviti samo posebni izletnički brodovi nacionalnog parka (22), kajaci i kanui (26) te čamci malobrojnih stanovnika nekoliko malih zaseoka uz obale jezera (24).

Drugo bitno zaštićeno područje krajnjeg juga Hrvatske je Park prirode LASTOVSKO OTOČJE. Ovo se udaljeno otočje ističe iznimnom razvedenošću arhipelaga, zelenilom i jedinstvenom folklornom baštinom otočana. Jedan od razloga očuvanosti i posebnog ugođaja mira i tištine bio je i udaljenost otočja, do kojeg se s kopna putuje više od četiri sata.

U vodama Lastova na svoje će doći profinjeni moreplovci željni čiste prirode, jer do ovih dalekih otoka dolaze samo iskusni nautičari. Lastovo je jednak atraktivno prilazimo li mu sa sjevera prema lučici Pasadur (27), preko otvorene pučine juga Jadrana prema bajkovitoj Skrivenoj luci (29) ili ako jednostavno uronimo u neku od romantičnih uvala koje krase sve strane ovoga čarobnog otoka (33).

Najiskusniji moreplovci koji dođu do lastovskih voda neće propustiti posjet nekom od čuvenih lastovskih svjetionika (30), osobito Glavatu na malom otočiću istočno od glavnog otoka Lastovo (31) ili Sušcu, smještenom na suroj hridi ovoga otoka izgubljenog daleko na pučini (34). Danas se ovi svjetionici rabe u turističke svrhe pa na njima odmor mogu provesti gosti željni iskonske romantike.

U čistoj prirodi mogu uživati i posjetitelji koji na Lastovo dolaze trajektom ili brodom jer diljem ovoga brdovitog otoka ima mnogo

ugodnih staza i pružaju se veličanstveni vidici na okolni krajolik (28). Izgledom plijeni i jedino veće naselje na otoku, Lastovo (32), smješteno amfiteatralno na padinama brda iznad plodnog polja. Selo Lastovo poznato je po jedinstvenim dimnjacima na krovovima kuća te po osebujnom karnevalu.

Smaragdne ljepote suthorpskog juga Hrvatske u veličanstvenoj raskoši dolaze do izražaja i u neposrednoj blizini drevnoga grada Dubrovnika, bisera svjetske kulturne baštine i svojevrsnoga zaštitnog znaka hrvatskog turizma. Južno od njega, na najjužnijoj točki čitavoga hrvatskog kopna, nalazi se poluotocić Prevlaka, zaštićen kao značajni krajobraz. Zbog svojeg osobitog strateškog značenja na ulazu u zaljev Boka kotorska u susjednoj Crnoj Gori od davnina je bio zanimljiv vojnicima, pa njime i danas dominira monumentalna tvrđava (35).

Na pučini mora ispred Dubrovnika nanizalo se nekoliko čarobnih otoka, od kojih se osobito ističe Lokrum ne posredno uz stari grad Dubrovnik (36), pretvoren u svojevrstan suthorpski park. Oko Dubrovnika ima i mnogo sasvim malih otoka izgubljenih u kristalno modrom moru (41).

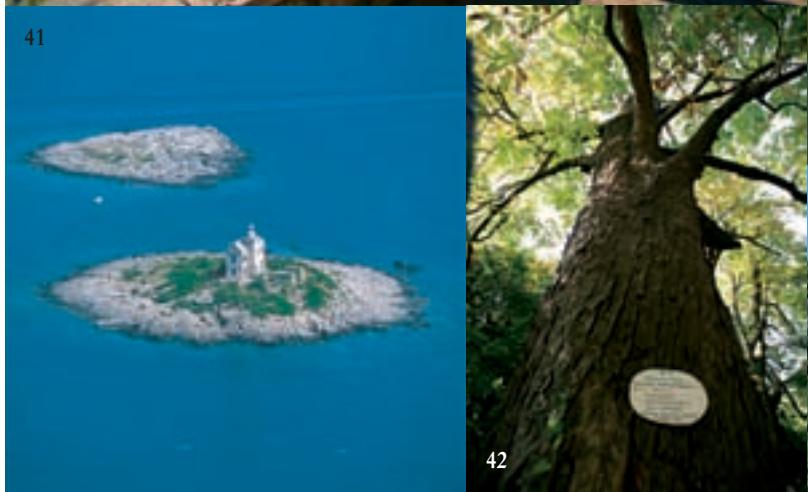
Konačno, zapadno od Dubrovnika smjestio se još jedan jedinstveni smaragd juga – najljepši hrvatski arboretum TRSTENO. Ovdje je na jednom mjestu okupljeno iznimno bogatstvo različitih suthorpskih vrsta bilja (44), raznog cvijeća (46 i 47), kaktusa (45) i raznolikog drveća (40 i 42). Cijeli arboretum izdaleka izgleda kao gusta suthorpska šuma (38), iako je uređen kao pejzažni park (43). Krase ga i mnoga umjetnička djela, od kojih je najpoznatiji kip grčkog boga Posejdona ispred bazena punog tropskih ribica (37). U arboretumu ima mnogo skladno uređenih odmorišta iz kojih se može uživati u pogledu na morskiju pučinu (39).

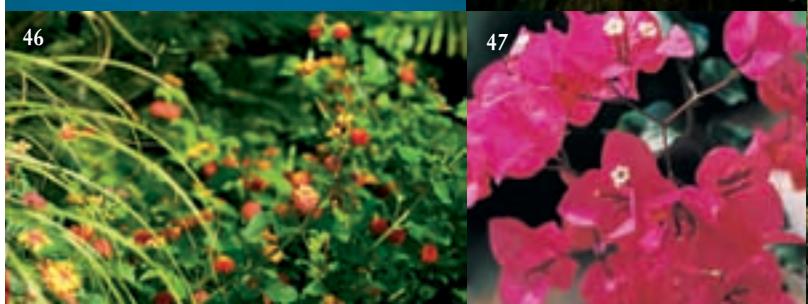
39

41

42

46

47

37

38

40

43

44

45

KRK

r
h
•
a
k
t
S
a
t
a
v
r
.
h
r
w
w
w
w

Nacionalni park Brijuni
NP Brijuni, Brionska 10, 52212 Fažana
Tel.: +385 52/525 888
Fax: +385 52/525 917
E-mail: brijuni@brijuni.hr
www.brijuni.hr

Nacionalni park Risnjak
Bijela vodica 48, 51317 Crni Lug
Tel.: +385 51/836 133, +385 51/836 261
Fax: +385 51/836 116
E-mail: np-risnjak@ri.t-com.hr
www.risnjak.hr

Nacionalni park Plitvička jezera
53231 Plitvička jezera
Tel.: +385 53/751 015, +385 53/751 014
Fax: +385 53/751 013
E-mail: info@np-plitvicka-jezera.hr
www.np-plitvicka-jezera.hr

Nacionalni park Sjeverni Velebit
Krasno 96, 53274 Krasno
Tel.: +385 53/665 380
Fax: +385 53/665 390
E-mail: npsv@np-sjeverni-velebit.hr
www.np-sjeverni-velebit.hr

Nacionalni park Paklenica
Dr. Franje Tuđmana 14a
23244 Starigrad – Paklenica
Tel.: +385 23/369 155, +385 23/369 202
Fax: +385 23/359 133
E-mail: np-paklenica@zd.t-com.hr
prezentacija@paklenica.hr
www.paklenica.hr

Nacionalni park Krka
Trg Ivana Pavla II. 5, 22000 Šibenik
Tel.: +385 22/201 777
Fax: +385 22/336 836
E-mail: anita.matacic@npk.hr
www.npkrka.hr

Nacionalni park Kornati
Butina 2, 22243 Murter
Tel.: +385 22/435 740
Fax: +385 22/435 058
E-mail: kornati@kornati.hr
www.kornati.hr

Nacionalni park Mljet
Pristanište 2, 20226 Govedari
Tel.: +385 20/744 041, 744 058
Fax: +385 20/744 043
E-mail: np-mljet@np-mljet.hr
www.np-mljet.hr

Park prirode Biokovo
Marineta – mala obala 16, 21300 Makarska
Tel./Fax: +385 21/616 924
E-mail: park-prirode-biokovo@st.t-com.hr
www.biokovo.com

Park prirode Kopački rit
Titov dvorac 1, 31328 Lug
Tel.: +385 31/285 370
Fax: +385 31/285 380
E-mail: uprava@kopacki-rit.hr
www.kopacki-rit.hr

Park prirode Lonjsko polje
Krapje 16, 44325 Krapje
Tel.: +385 44/611 190
Fax: +385 44/606 449
E-mail: info@pp-lonjsko-polje.hr
www.pp-lonjsko-polje.hr

Park prirode Medvednica
Bliznec bb, 10000 Zagreb
Tel.: +385 1/4586 317
Fax: +385 1/4586 318
E-mail: park.prirode.medvednica@zg.t-com.hr
www.pp-medvednica.hr

Park prirode Papuk
Trg Gospe Voćinske bb, 33522 Voćin
Tel.: +385 34/313 030
Fax: +385 34/313 027
E-mail: kontakt@pp-papuk.hr
www.pp-papuk.hr

Park prirode Telašćica
Ulica D. Grbin bb, 23281 Sali
Tel./Fax: +385 23/377 096
E-mail: telascica@zd.t-com.hr
www.telascica.hr

Park prirode Učka
Liganj 42, 51415 Lovran
Tel.: +385 51/293 753
Fax: +385 51/293 751
E-mail: park.prirode.ucka@inet.hr
www.pp-ucka.hr

Park prirode Velebit
Kaniža Gospićka 4b, 53000 Gospić
Tel.: +385 53/560 450
Fax: +385 53/560 451
E-mail: velebit@pp-velebit.hr
www.pp-velebit.hr

Park prirode Vransko jezero
Kralja P. Svačića 2, 23210 Biograd n/M
Tel.: +385 23/383 181
Fax: +385 23/386 453
E-mail: pp-vransko-jezero@zd.t-com.hr
www.vransko-jezero.hr

Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje
Slani Dol 1, 10430 Samobor
Tel.: +385 1/3327 660
Fax: +385 1/3327 661
E-mail: park@park-zumberak.hr
www.park-zumberak.hr

Park prirode Lastovsko otoče
Trg Svetog Petra 7, 20289 Ubli, otok Lastovo
Tel.: +385 20/801 250, Fax: +385 20/801 252
E-mail: ju.park.prirode.lastovo@du.t-com.hr
info@pp-lastovo.hr
www.pp-lastovo.hr

HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA
Iblerov trg 10/IV, p.p. 251;10000 ZAGREB, HRVATSKA
Tel:+385 1 46 99 333; Fax:++3851 455 7827
Internet: www.hrvatska.hr
E-mail: info@htz.hr

Kroatische Zentrale für Tourismus
1010 Wien, Am Hof 13, Österreich
Tel: +43 1 585 38 84
Fax: +43 1 585 38 84 20
E-mail: office@kroatien.at

Kroatische Zentrale für Tourismus
60313 Frankfurt/M, Hochstrasse 43, Deutschland
Tel: +49 69 23 85 350
Fax: +49 69 23 85 35 20
E-mail: info@visitkroatien.de

Kroatische Zentrale für Tourismus
80469 München, Rumfordstrasse 7, Deutschland
Tel: +49 89 22 33 44
Fax: +49 89 22 33 77
E-mail: kroatien-tourismus@t-online.de

Ente Nazionale Croato per il Turismo
20122 Milano, Piazzetta Pattari 1/3, Italia
Tel: +39 02 86 45 44 97
Fax: +39 02 86 45 45 74
E-mail: info@enteturismocroato.it

Ente Nazionale Croato per il Turismo
00186 Roma, Via Dell'Oca 48, Italia
Tel: +39 06 32 11 0396
Fax: +39 06 32 11 1462
E-mail: officeroma@enteturismocroato.it

Chorvatské turistické sdružení
110 00 Praha 1, Krakovská 25, Česká Republika
Tel: +420 2 2221 1812
Fax: +420 2 2221 0793
E-mail: info@htz.cz; infohtz@iol.cz

Chorvátske turistické združenie
821 09 Bratislava, Trenčianska 5, Slovenská Republika
Tel: +421 2 55 562 054
Fax: +421 2 55 422 619
E-mail: infohtz@chello.sk

Horvát Idegenforgalmi Közössége
1054 Budapest, Akademia u. 1, Magyarország
Tel.: +36 1 267 55 88, Fax: +36 1 267 55 99
E-mail: info@htz.hu

Office National Croate de Tourisme
75116 Paris, 48, avenue Victor Hugo, France
Tel: +33 1 45 00 99 55
Fax: +33 1 45 00 99 56
E-mail: infos.croatie@wanadoo.fr

Croatian National Tourist Office
London W6 9ER, 2 Lanchesters,
162-164 Fulham Palace Road, United Kingdom
Tel: +44 208 563 79 79
Fax: +44 208 563 26 16
E-mail: info@croatia-london.co.uk

Croatian National Tourist Office
New York 10118, 350 Fifth Avenue, Suite 4003, U.S.A.
Tel: +1 212 279 8672
Fax: +1 212 279 8683
E-mail: cntony@earthlink.net

Narodowy Ośrodek Informacji Turystycznej
Republiki Chorwacji
00-675 Warszawa, IPC Business Center, ul. Koszykowa 54
Polska
Tel: +48 22 828 51 93
Fax: +48 22 828 51 90
E-mail: info@chorwacja.home.pl

Kroatiska Turistbyrån
11135 Stockholm, Kungsgatan 24, Sverige
Tel: +46 853 482 080
Fax: +46 820 24 60
E-mail: croinfo@telia.com

Kroatisch Nationaal Bureau Voor Toerisme
1081 GG Amsterdam, Nijenburg 2F, Netherlands
Tel: +31 20 661 64 22
Fax: +31 20 661 64 27
E-mail: kroatie-info@planet.nl

Office National Croate du Tourisme
1000 Bruxelles, Vieille Halle aux Blés 38, België
Tel: +32 255 018 88
Fax: +32 251 381 60
E-mail: info-croatia@scarlet.be

Хорватское туристическое сообщество
123610 Moscow, Krasnopresnenskaya nab. 12
office 1502, Russia
Tel: +7 495 258 15 07, Fax: +7 495 258 15 07
E-mail: HTZ@wtt.ru

Hrvaška turistična skupnost
1000 Ljubljana, Gospodsvetska 2, Slovenija
Tel: +386 1 23 07 400, Fax: +386 1 230 74 04
E-mail: hrinfo@siol.net

Kroatische Zentrale für Tourismus
8004 Zürich, Badenerstrasse 332, Schweiz
Tel: +41 43 336 20 30, Fax: +41 43 336 20 39
E-mail: info@kroatien-tourismus.ch

Oficina Nacional de Turismo de Croacia
28001 Madrid, Calle Claudio Coello 22, esc.B, 1 °C Espana
Tel.: +34 91 781 5514
Fax: +34 91 431 8443
E-mail: info@visitacroacia.es

Danmark Kroatiens Turistkontor,
Bjørnholms Allé 20; 8260 Viby J;
Tel.: +45 70 266 860
Fax: +45 70 239 500
E-mail: info@altomkroatien.dk

JAPAN,
Ark Hills Executive Tower N613, Akasaka 1-14-5, Minato-ku,
Tokyo 107-0052
Tel.: +81 03 6234 0711
Fax: +81 03 6234 0712
E-mail: info@visitcroatia.jp